

Archeologienota

Aalst, Erembodegem: industriezone

Verslag van Resultaten

Titel

Archeologienota Aalst, Erembodegem: industriezone: Verslag van Resultaten

Auteur

Emmy Van Laere & Mike Creutz

Erkende archeoloog

David Demoen (OE/ERK/Archeoloog/2015/00062)

BAAC-Projectnummer

2019-0527

Plaats en datum

Gent, 5 juni 2019

Reeks en nummer

BAAC Vlaanderen Rapport 1137

ISSN 2033-6896

Wettelijk depot

KBR

Inhoud

1	Bureauonderzoek.....	1
1.1	Beschrijvend gedeelte	1
1.1.1	Administratieve gegevens	1
1.1.2	Juridisch kader en onderzoekstraject	4
1.1.3	Aanleiding	4
1.1.4	Huidige situatie	5
1.1.5	Geplande werken en bodemingrepen	11
1.1.6	Randvoorwaarden	11
1.2	Werkwijze en strategie	15
1.2.1	Onderzoeksvragen.....	15
1.2.2	Heuristiek.....	15
1.3	Assessmentrapport	17
1.3.1	Landschappelijk kader.....	17
1.3.2	Historisch kader	28
1.3.3	Cartografische bronnen	29
1.3.4	Archeologisch kader	35
1.4	Besluit	42
1.4.1	Datering en interpretatie	42
1.4.2	Archeologische verwachting	42
1.4.3	Potentieel op kennisvermeerdering.....	44
1.4.4	Afweging noodzaak verder vooronderzoek.....	44
2	Landschappelijk bodemonderzoek	46
2.1	Beschrijvend gedeelte	46
2.1.1	Administratieve gegevens	46
2.1	Werkwijze en strategie van het bodemonderzoek.....	46
2.1.1	Methode en technieken	46
2.1.2	Organisatie van het bodemonderzoek in het plangebied	47
2.1.3	Afwijkingen uitvoer onderzoek	47
2.1.4	Inbreng specialisten en externe wetenschappelijke begeleiding.....	47
2.2	Assessmentrapport landschappelijk bodemonderzoek	53
2.2.1	Analyse van het landschappelijk bodemonderzoek.....	53
2.3	Synthese resultaten landschappelijk bodemonderzoek.....	56
2.3.1	Interpretatie onderzocht gebied.....	56
2.3.2	Verklaring ontbreken archeologische vondsten, sporen of sites	57
2.3.3	Confrontatie resultaten bodemonderzoek met eerder vooronderzoek	57
2.3.4	Beantwoording Onderzoeksvragen.....	60
2.4	Besluit	62
2.4.1	Potentieel op kenniswinst	62

2.4.2	Noodzaak verder vooronderzoek	62
3	Samenvatting	64
4	Lijsten	65
4.1	Plannenlijst	65
4.2	Figurenlijst	65
4.3	Tabellenlijst	66
5	Bibliografie	67
6	Bijlagen	69

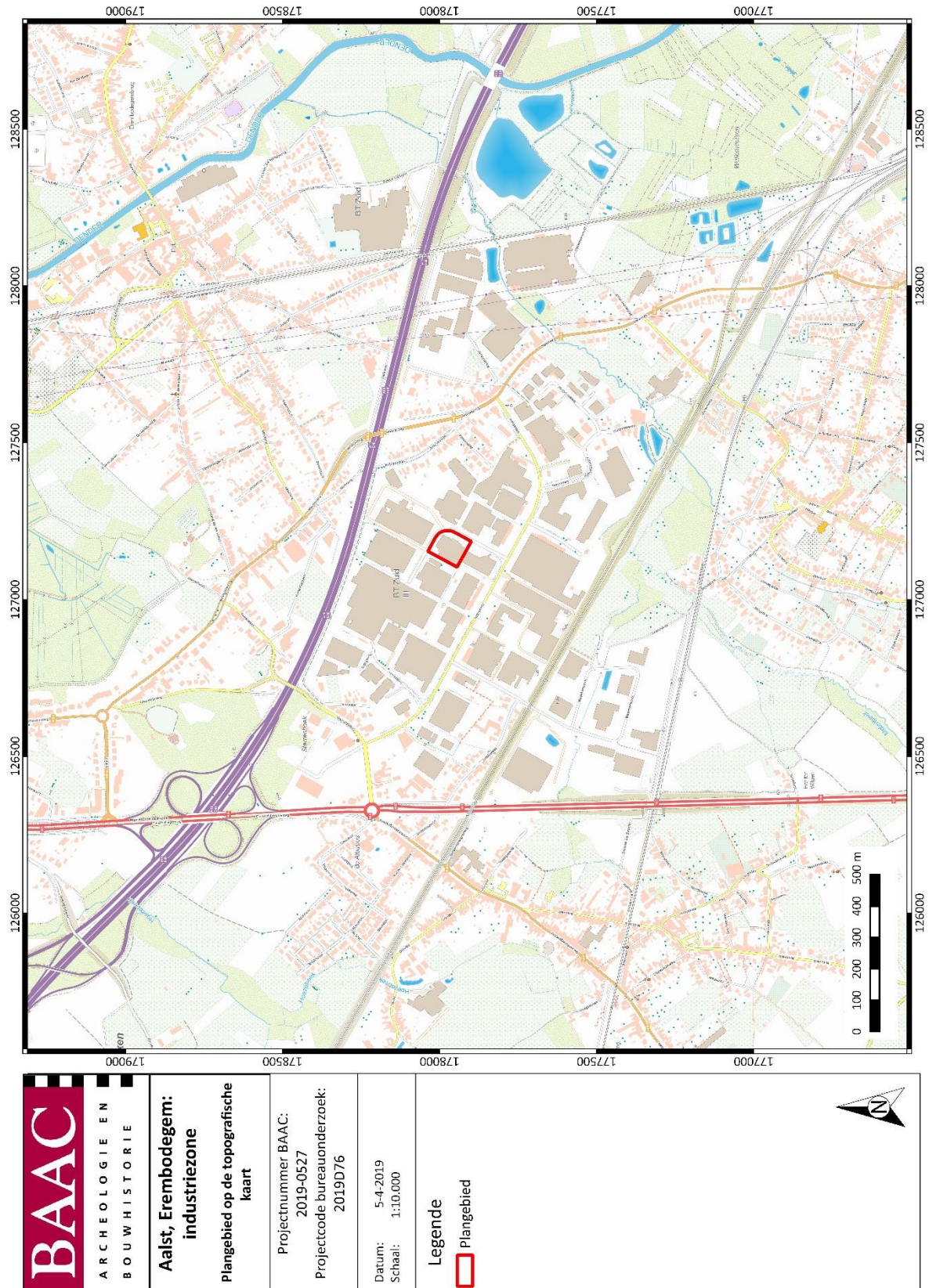

1 Bureauonderzoek

1.1 Beschrijvend gedeelte

1.1.1 Administratieve gegevens

Naam site	Aalst, Erembodegem: industriezone		
Ligging	Industrielaan 29, 9320 Aalst , Oost-Vlaanderen		
Kadaster	Aalst, Afdeling 12, Sectie B, Percelen B1004M/1004H		
Coördinaten	Noordwest:	x: 127154.6	y: 178036.8
	Noordoost:	x: 127219.4	y: 177987.4
	Zuidwest:	x: 127103.1	y: 177945.2
	Zuidoost:	x: 127184.6	y: 177899.1
Projectcode BAAC Vlaanderen	2019-0527		
Bureau- onderzoek	Projectcode	2019D76	
	Erkende archeoloog	David Demoen (OE/ERK/Archeoloog/2015/00062)	
	Betrokken actoren	Emmy Van Laere (archeoloog)	
	Betrokken derden	/	

Plan 1: Plangebied op topografische kaart¹ (1:10.000; digitaal; 05-04-2019)

¹ AGIV 2019c

Plan 2: Plangebied op kadastrakaart² (GRB) (1:1; digitaal; 05-04-2019)

² AGIV 2019b

1.1.2 Juridisch kader en onderzoekstraject

In het kader van het Onroerenderfgoeddecreet (decreet van de Vlaamse Regering 12 juli 2013) en het Onroerenderfgoedbesluit van de Vlaamse Regering van 16 mei 2014, is de eigenaar en gebruiker van gronden waarop zich archeologische waarden bevinden, verplicht deze waarden te behoeden en beschermen voor beschadiging en vernieling. Dit kan door behoud *in situ*, als de waarden ingepast kunnen worden in de plannen, of *ex situ*, wanneer de waarden onomkeerbaar vernietigd worden. Het doel van de archeologienota is dat er mogelijkheden gezocht worden om *in situ* behoud te bewerkstelligen of, indien dit niet kan, het formuleren van maatregelen voor vervolgonderzoek waarbij het erfgoed *ex situ* wordt behouden.

Om vast te stellen of bij werkzaamheden archeologische waarden zullen worden vernietigd, is een archeologisch onderzoek nodig. In eerste instantie wordt een **bureauonderzoek** uitgevoerd. Op basis van bekende gegevens van bodemkaarten, uit cartografische en andere historische bronnen en eventueel voorgaand onderzoek in de directe omgeving van het plangebied wordt een inschatting gemaakt van het archeologisch potentieel van het plangebied. Indien uit deze desktopanalyse blijkt dat er een kans is op het aantreffen van archeologische waarden binnen het plangebied, kan het aangewezen zijn de gaafheid van het bodemprofiel en de aanwezigheid van archeologische indicatoren te onderzoeken middels een landschappelijk bodemonderzoek, een veldkartering en/of een geofysisch onderzoek. Deze onderzoeken maken alle deel uit van het **vooronderzoek zonder ingreep in de bodem**. Indien op basis van de resultaten van alle nodige facetten van het vooronderzoek zonder ingreep in de bodem niet voldoende informatie verzameld kan worden om een onderbouwde uitspraak te doen aangaande de beslissing tot behoud *in situ*, vrijgave of opgraving van het terrein, moet in een volgende fase een vooronderzoek met ingreep in de bodem worden uitgevoerd.

Het doel van het eventueel **vooronderzoek met ingreep in de bodem** is een archeologische evaluatie van het terrein. Dit houdt in dat het archeologisch erfgoed opgespoord, geregistreerd, gedetermineerd en gewaardeerd wordt en dat de potentiële impact van de geplande werken op de archeologische resten wordt bepaald. De hiervoor aangewezen methoden zijn archeologische boringen, proefputten en/of proefsleuven. Onderdeel van de evaluatie is dat er mogelijkheden gezocht worden om een eventuele site *in situ* te behouden of, indien dit niet kan, het opstellen van een programma van maatregelen voor vervolgonderzoek (ruimtelijke afbakening, diepteligging, strategie, doorlooptijd, te voorziene natuurwetenschappelijke onderzoeken en conservatietechnieken, voorstel onderzoeksvragen) in de vorm van een opgraving. Het vooronderzoek is uitgevoerd conform de Code van Goede Praktijk 4.0.

1.1.3 Aanleiding

Naar aanleiding van een aanvraag bij een omgevingsvergunning voor stedenbouwkundige handelingen heeft BAAC Vlaanderen bvba een archeologienota opgemaakt. Op het terrein zal door de initiatiefnemer een sloop en nieuwbouw gerealiseerd worden. De geplande werken impliceren aanzienlijke bodemingrepen (waaronder de sloop van de bestaande bebouwing, de aanleg van een nieuw gebouw met nieuwe fundering en een nieuw rioleringsstelsel) die qua omvang een directe bedreiging betekenen voor potentieel aanwezig archeologisch erfgoed. Eens het archeologisch bodemarchief aangetast of vernield wordt, betekent dit een onomkeerbaar informatieverlies.

De totale oppervlakte van het plangebied Aalst, *Erembodegem: industriezone* bedraagt ca. 9.494 m². Het valt buiten een beschermde archeologische site, ligt niet in een archeologisch vastgestelde zone en komt niet voor op de kaart met gebieden waarin geen archeologische waarden (meer) te verwachten zijn (GGA, gebieden geen archeologie).³ Daarnaast werden voor het plangebied en de directe omgeving geen waarden voor 'beschermd onroerend erfgoed' opgenomen in het Geoportaal.

³ AGENTSCHAP ONROEREND ERFGOED 2019

Aangezien het plangebied in een industriegebied ligt en de totale oppervlakte van de bodemingreep 5.000 m² of meer (9.494 m²) bedraagt, is volgens het Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013 een archeologienota vereist. Deze archeologienota, waarvan akte genomen door het agentschap Onroerend, wordt bij de stedenbouwkundige aanvraag gevoegd.

1.1.4 Huidige situatie

1.1.4.1 Algemeen

Het onderzoeksgebied betreft een industriegebouw dat in het kader van een nieuwbouwproject gesloopt zal worden. Het onderzoeksgebied kan onderverdeeld worden in verschillende zones. In het bestaande gebouw waren twee bedrijven gevestigd. Rondom het bestaande gebouw is er verharding aanwezig. Enkele kleinere delen van het plangebied worden ingenomen als groenzone.

1.1.4.2 Gekende verstoringen

Binnen het plangebied hebben zich al enkele verstoringen van de ondergrond voorgedaan. Zo bevindt er zich in het plangebied nog een kelder van ongeveer 380 m² diep gaat. Op luchtfoto's is te zien dat het plangebied voor 1971 nog niet bebouwd was. Op deze luchtfoto zijn wel nog de oude perceelsgrenzen te zien. Elk deel van het oude perceel heeft dus een andere voorgeschiedenis.

Op de luchtfoto van 1979 – 1990 zien we dat het plangebied al volledig ingenomen is door de bestaande bebouwing. De aanleg van deze bebouwing heeft ongetwijfeld reeds een zekere verstoring met zich meegebracht. De bouwplannen van de bestaande bebouwing zijn echter niet voorhanden waardoor in welke mate de bouw de ondergrond verstoord heeft. Op latere luchtfoto's is te zien dat binnen het plangebied weinig veranderd maar rondom het plangebied wordt de industriezone meer en meer uitgebreid.

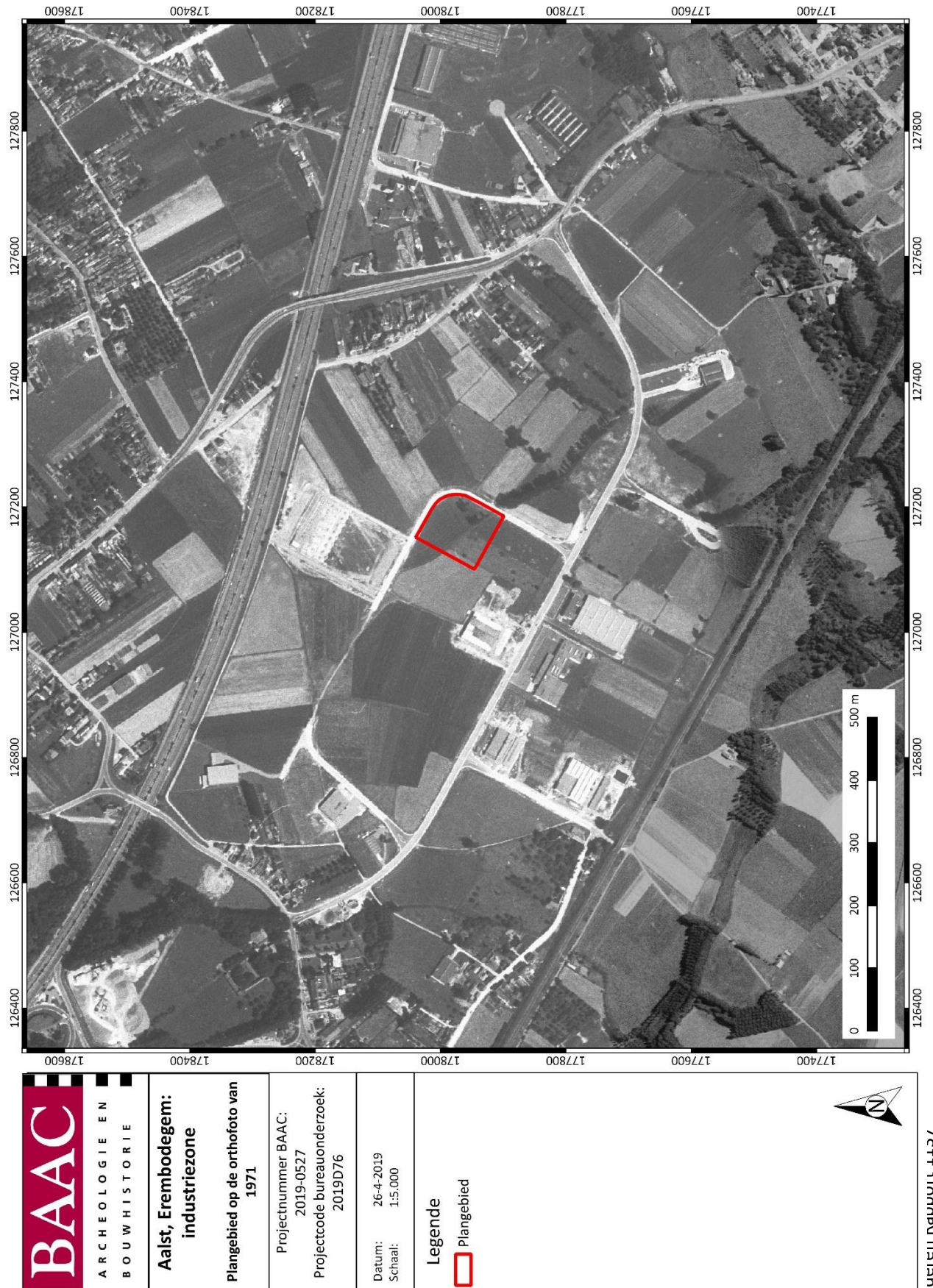

 ARCHEOLOGIE EN BOUWHISTORIE	Aalst, Erembodegem: industriezone			
	Plangebied op de meest recente orthofoto			
	Projectnummer BAAC: 2019-0527 Projectcode bureauonderzoek: 2019D76			
	Datum: 26-4-2019 Schaal: 1:800			
	Legende Plangebied Kelder			

Plan 3: Plangebied op de meest recente orthofoto (1:1; digitaal; 05-04-2019)

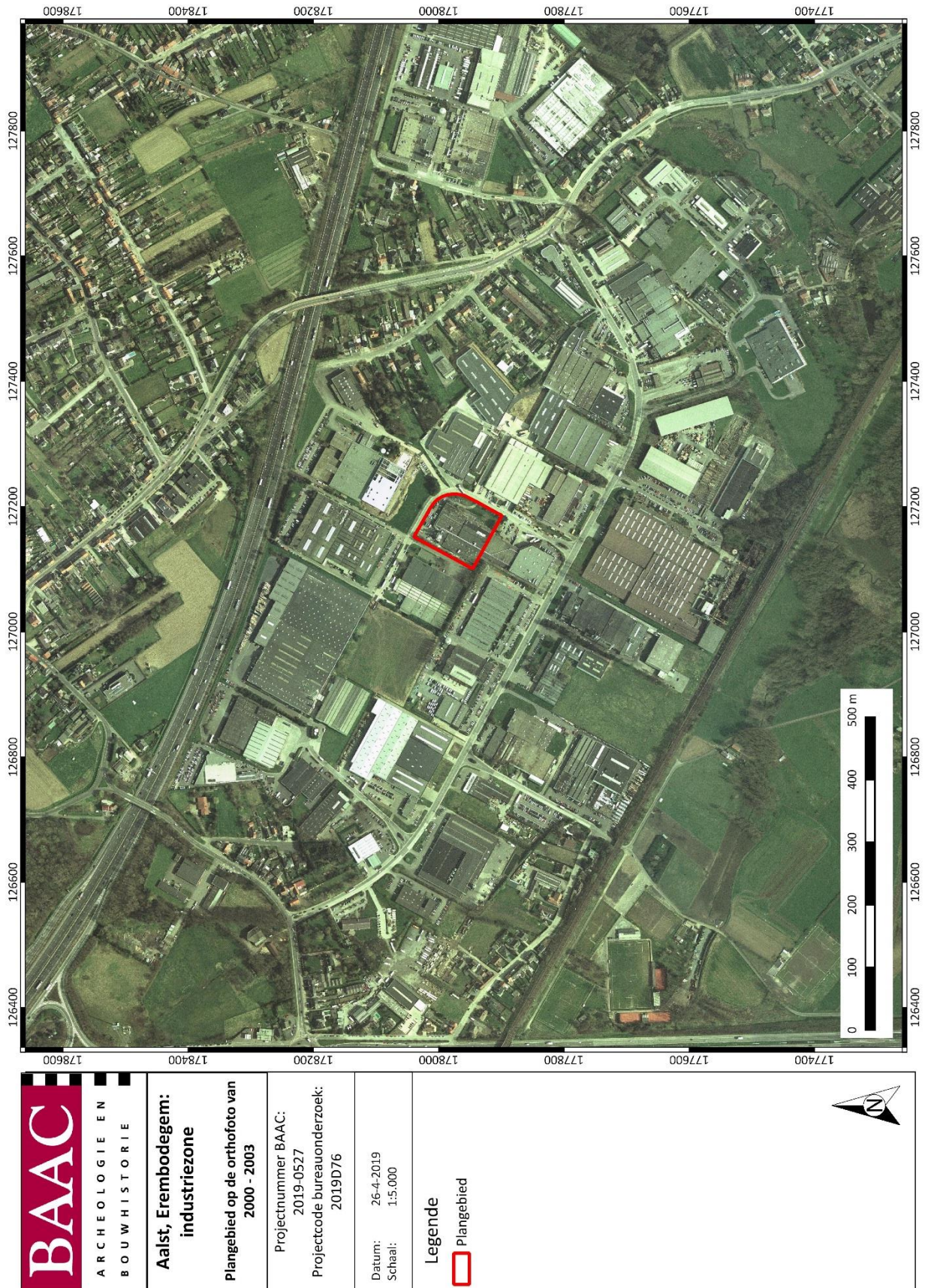
Plan 4: Plangebied op de orthofoto van 1971 (1:1, digitaal; 26-04-2019)

Plan 5: Plangebied op de orthofoto van 1979 -1990 (1:1, digitaal; 26-04-2019)

Plan 6: Plangebied op de orthofoto van 2000 - 2003 (1:1, digitaal; 26-04-2019)

Plan 7: Bestaande toestand van het plangebied met weergave van het te slopen gebouw⁴ op GRB⁵ (1:1; digitaal; 12-04-2019).

⁴ Plan aangebracht door initiatiefnemer.

⁵ AGIV 2019b

1.1.5 Geplande werken en bodemingrepen

De opdrachtgever plant op het terrein de sloop van de bestaande bebouwing met de bijhorende verharding. Na de sloop zal een nieuw gebouw opgetrokken worden. Verder plant de opdrachtgever de vernieuwing van het rioleringsstelsel in deze zone. Verder wordt ook nog een infiltratiezone van ca. 270 m² aangelegd. Hierbij worden eventueel in het plangebied aanwezige archeologische waarden onherroepelijk vernietigd. De aard en omvang van de ingrepen worden hieronder beschreven.⁶

De inplanting van het centrale gebouw zal grotendeels overlappen met de inplanting van het bestaande gebouw. In totaal zal 5.450 m² gesloopt moeten worden. Na de sloop zal een nieuw gebouw opgetrokken worden van 5.520 m². Dit zal gebruikt worden als kantoorruimte en als magazijn en zal drie verdiepingen tellen. Er worden geen kelderruimtes voorzien. Enkel in de noordoostelijke hoek van het gebouw komt een kleine liftput die 1.1 m diep zal reiken. De vloer van het nieuwe gebouw zal bestaan uit een betonnen vloerplaat.

Voor de fundering van het nieuwe gebouw wordt er gebruik gemaakt van een lijnfundering. De afmetingen van de funderingen zijn 1.5 x 1.5 tot 2 x 2 m en 1.2 m diep. Het is echter op het moment van schrijven nog niet duidelijk of er nog bijkomende paalfunderingen geplaatst moeten worden.

Ten oosten van dit gebouw zal een parking (986,8 m²) aangelegd worden waarbij 523,3 m² ingenomen zal worden als parking met grasdallen, de overige 463.5 m² wordt ingenomen door een parking met beton. De voorziene diepte van de parking zal maximaal 50 cm bedragen. Rondom de parking zullen struiken gepland worden met een totale oppervlakte 682,5 m².

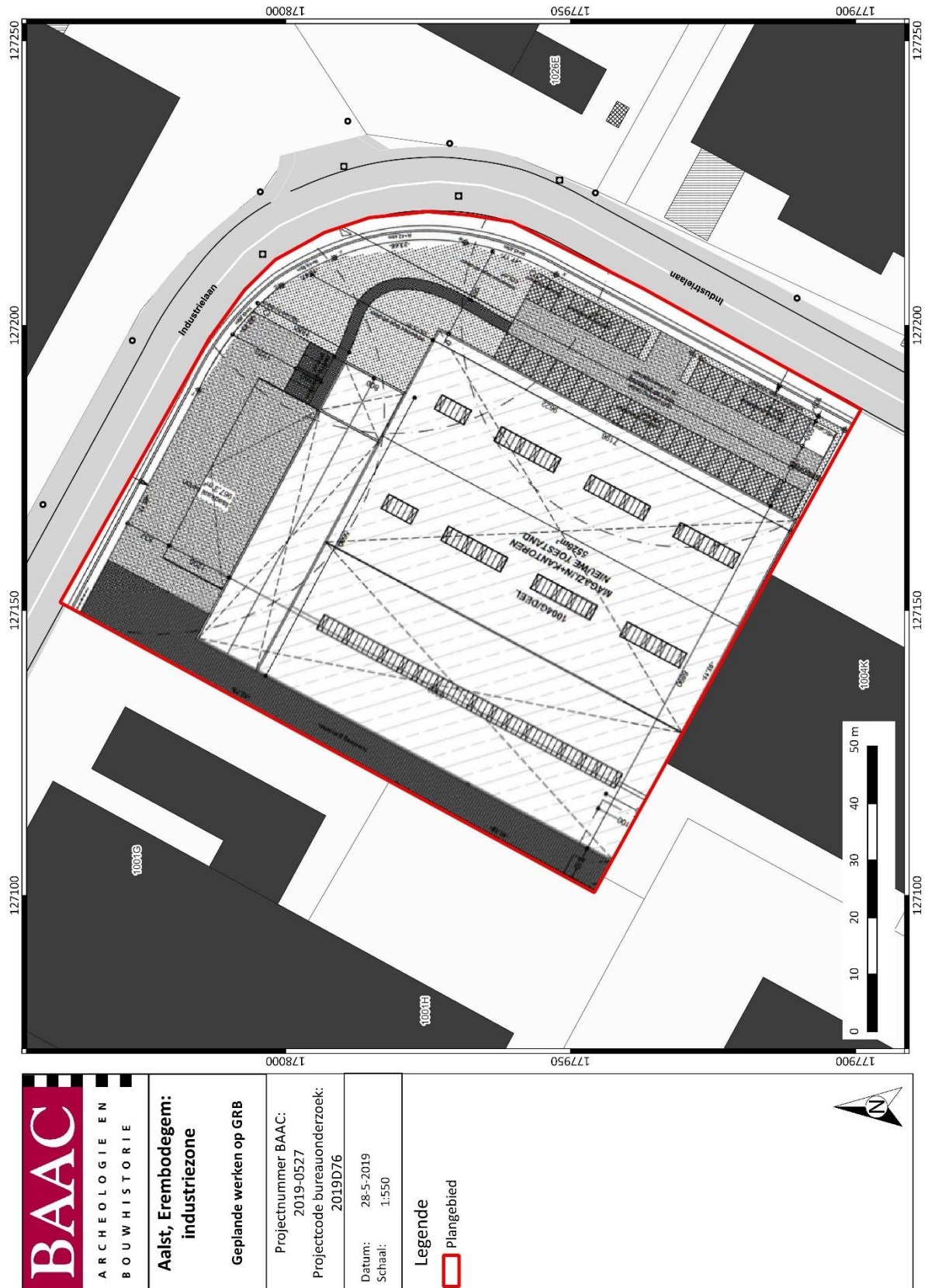
Ten noorden van het hoofdgebouw wordt een kleine parking met grasdallen gemaakt van 50 m². Verder wordt een laadkaai opgericht uit beton van 967,3 m². De oostelijke en noordelijke parking worden verbonden met een wegnis van ca. 100 m². Ten westen van het hoofdgebouw wordt een brandweg aangelegd, bestaande uit grasdallen van ca. 680 m². De maximale dieptes van deze ingrepen bedragen 50 cm

1.1.6 Randvoorwaarden

De bestaande bebouwing dient eerst gesloopt te worden. Dit houdt in dat de ingreep in de bodem zoals gesteld in het programma van maatregelen op een later tijdstip, na de sloop van het gebouw uitgevoerd dient te worden.

⁶ In bijlage zullen de plannen in hogere resolutie meegegeven worden.

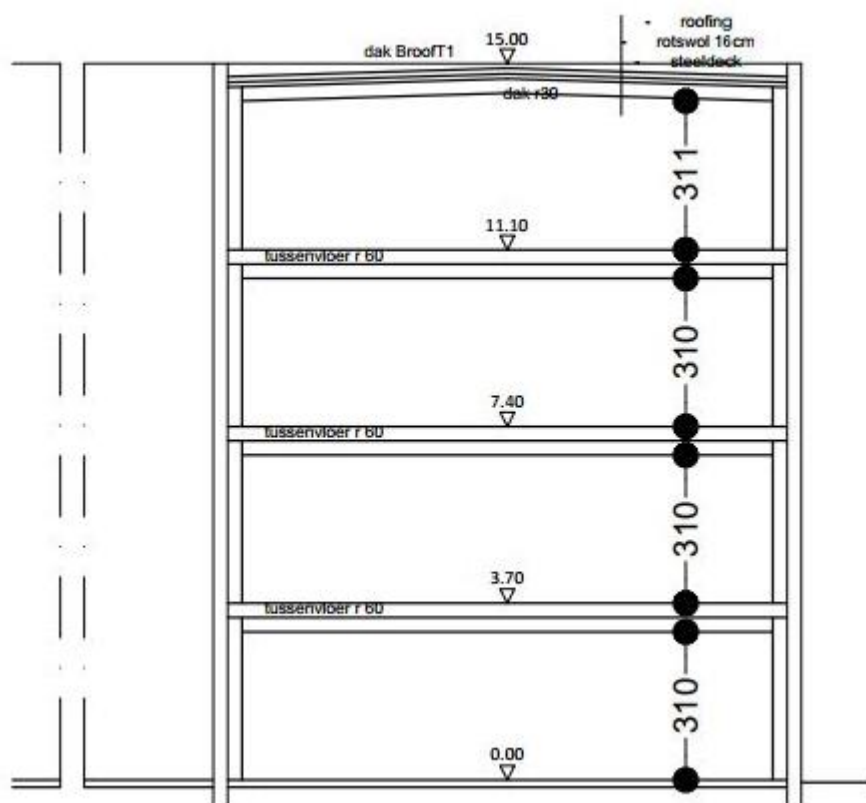

Plan 8: Plangebied met weergave van toekomstige inplanting⁷ op GRB⁸ (1:1; digitaal; 28-05-2019)

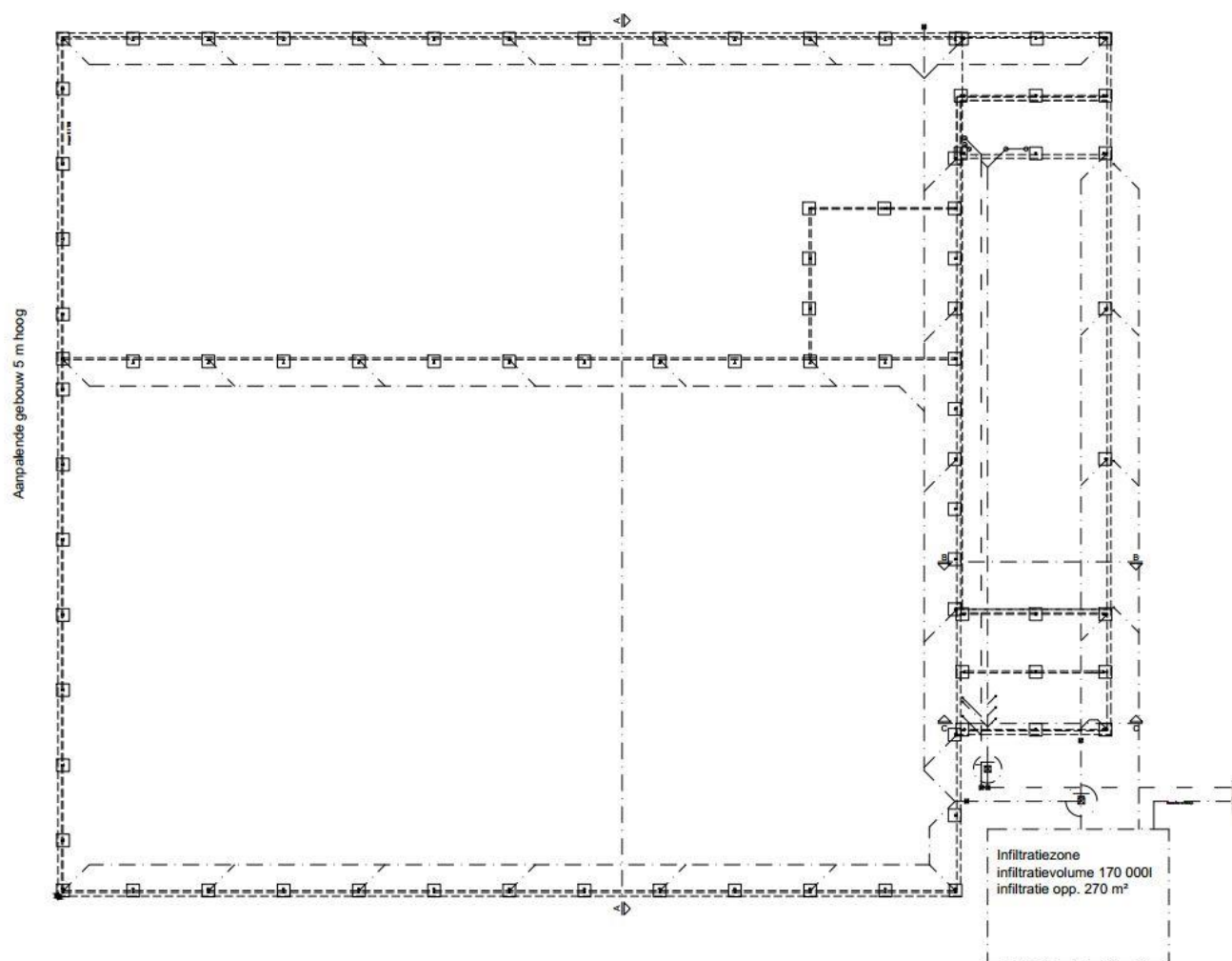
⁷ Plan aangebracht door initiatiefnemer.

⁸ AGIV 2019b

Figuur 1: Doorsnede van de toekomstige inplanting voor een deel van de geplande werken⁹

⁹ Plan aangebracht door initiatiefnemer.

Figuur 2: Weergave van de fundering van het geplande gebouw¹⁰

¹⁰ Plan aangebracht door initiatiefnemer.

1.2 Werkwijze en strategie

Een bureauonderzoek kadert binnen een archeologisch vooronderzoek zonder ingreep in de bodem. Het archeologisch vooronderzoek zonder ingreep in de bodem bereikt het doel van archeologisch vooronderzoek, het vaststellen van de aan- of afwezigheid van een archeologische vindplaats, zonder de mogelijk aanwezige archeologische resten wezenlijk aan te tasten. Het bureauonderzoek bereikt het doel van archeologisch vooronderzoek zonder ingreep in de bodem door de studie van gekende of ontsloten informatiebronnen.

1.2.1 Onderzoeksvragen

Volgende onderzoeksvragen zullen in dit bureauonderzoek behandeld worden:

- Wat zijn de gekende archeologische en historische gegevens en welke aanwijzingen bevatten de bestaande bronnen over het archeologische potentieel van het terrein?
- Wat is de impact van de geplande werken?
- Is er via archeologisch onderzoek of waarnemingen op aanpalende of nabijgelegen percelen reeds info beschikbaar over de dikte en de opbouw van het aanwezige bodemarchief?
- Zijn er archeologische waarden aanwezig binnen het onderzoeksterrein?

Indien er archeologische waarden aanwezig zijn binnen het onderzoeksterrein:

- Wat is de aard van deze waarden?
- Wat is de bewaringstoestand van deze waarden?
- Betreft het behoudenswaardige archeologische waarden?
- Wat is de relatie tussen deze waarden en het landschap?
- Wat is de impact van de geplande bodemingrepen op deze waarden?

1.2.2 Heuristiek

Het doel van het bureauonderzoek is de formulering van een archeologische verwachting van de onderzoekslocatie. Deze verwachting wordt opgesteld op basis van gekende landschappelijke, geologische, archeologische, historische en geografische bronnen.

Een eerste stap bij het formuleren van een archeologische verwachting voor de onderzoekslocatie is deze te situeren binnen een breder landschappelijk kader. Hierbij wordt beroep gedaan op de gekende geografische en geologische bronnen en kaarten.

Administratieve en geografische kaarten:

- GRB/kadasterkaart
- Topografische kaart
- Orthofoto
- Tertiairgeologische kaart

- Quartairgeologische kaart
- Bodemkaart

De basis van de desktopstudie bestaat verder uit een historische studie van de onderzoekslocatie en zijn directe omgeving. Hierbij wordt de gekende archeologische en historische vakliteratuur over de onmiddellijke omgeving van het plangebied geconsulteerd.

Een bijkomende belangrijke bron van informatie is het historisch kaartmateriaal. Op basis van deze oude kaarten kan een beeld worden gegeven van de evolutie van de bebouwing in het plangebied door de eeuwen heen, maar met dien verstande dat de draad slechts kan opgepikt worden vanaf het moment dat de eerste kaarten voor het gebied verschenen. Bovendien is de afwezigheid van bebouwing op deze kaarten geen garantie dat er niets geweest is. In de beginperiode van de cartografie werden voornamelijk grotere nederzettingen en belangrijke bouwwerken zoals stadsomwallingen, kerken, kloosters en kastelen weergegeven en was er geen of weinig aandacht voor de burgerlijke architectuur. Het was vaak niet de bedoeling om de huizen in detail of juist weer te geven. Pas vanaf de 19^e eeuw verschijnen de eerste gedetailleerde kadasterkaarten.

Volgende historische kaarten werden opgezocht en geanalyseerd:

- CAI-kaart
- Ferrariskaart
- Atlas der Buurtwegen
- Poppkaart
- Vandermaelenkaart

De CAI-kaart wordt weergegeven met het grootschalig referentiebestand als onderkaart. De onmiddellijke omgeving rondom wordt op de Ferraris-, Atlas der Buurtwegen, Popp- en Vandermaelenkaart besproken. De beschrijving gebeurde onder meer op basis van de legende uit *België in kaart*.¹¹ Indien er een bijzondere locatie op te merken is, wordt deze, indien mogelijk, vernoemd bij naam en uitgebreider beschreven. De historische en archeologische kaarten worden gebruikt om een historisch-archeologische interpretatie van de locatie te bekomen.

Er werden geen externe specialisten betrokken bij dit onderzoek en geen wetenschappelijke advisering ingewonnen bij derden.

---

¹¹ BEYAERT et al. 2006

1.3 Assessmentrapport

In dit hoofdstuk wordt een overzicht gegeven van de beschikbare kennis inzake bodemkunde, geomorfologie, historie, cartografie en archeologie met betrekking tot het plangebied en omgeving. Deze informatie vormt de basis voor de archeologische verwachting van het onderzoeksgebied.

1.3.1 Landschappelijk kader

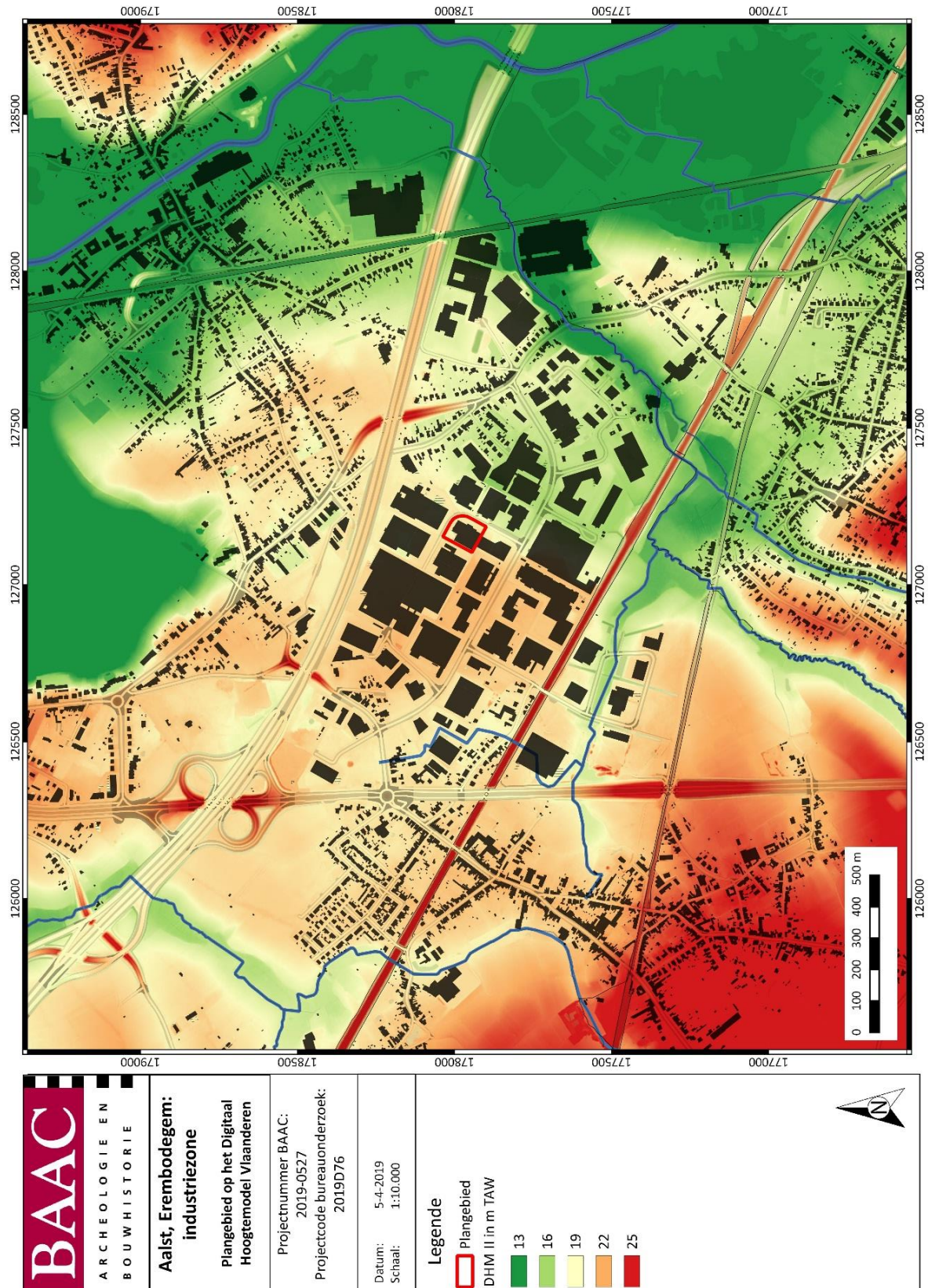
Hieronder volgt een overzicht van het grondgebruik en de aardkundige, hydrografische en fysisch-geografische gegevens van het plangebied.

1.3.1.1 Topografische situering

De exacte locatie van het plangebied is weergegeven op Plan 1. Het plangebied Aalst, Erembodegem: industriezone is gelegen aan de Industrielaan in Erembodegem in de Industriezone Zuid in Aalst. Het plangebied is ten zuiden gesitueerd van de stadskern van Erembodegem en de E40. Ten oosten bevinden zich de Wellemeersen, ten zuiden is Welle gelegen en ten oosten de gemeente Haaltert. De directe omgeving rondom het plangebied bestaat enkel uit industriële gebouwen.

De ruime omgeving rond het projectgebied bevindt zich volgens het Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen (DHM) tussen 13 en 25 m + TAW. Het plangebied zelf bevindt zich tussen 19.2 en 20.2 m + TAW. De noordwestelijke hoek van het terrein is ongeveer 70 cm lager gelegen dan de directe omgeving. Hier bevindt zich een inrit voor laden en lossen welke gelegen is op een helling.

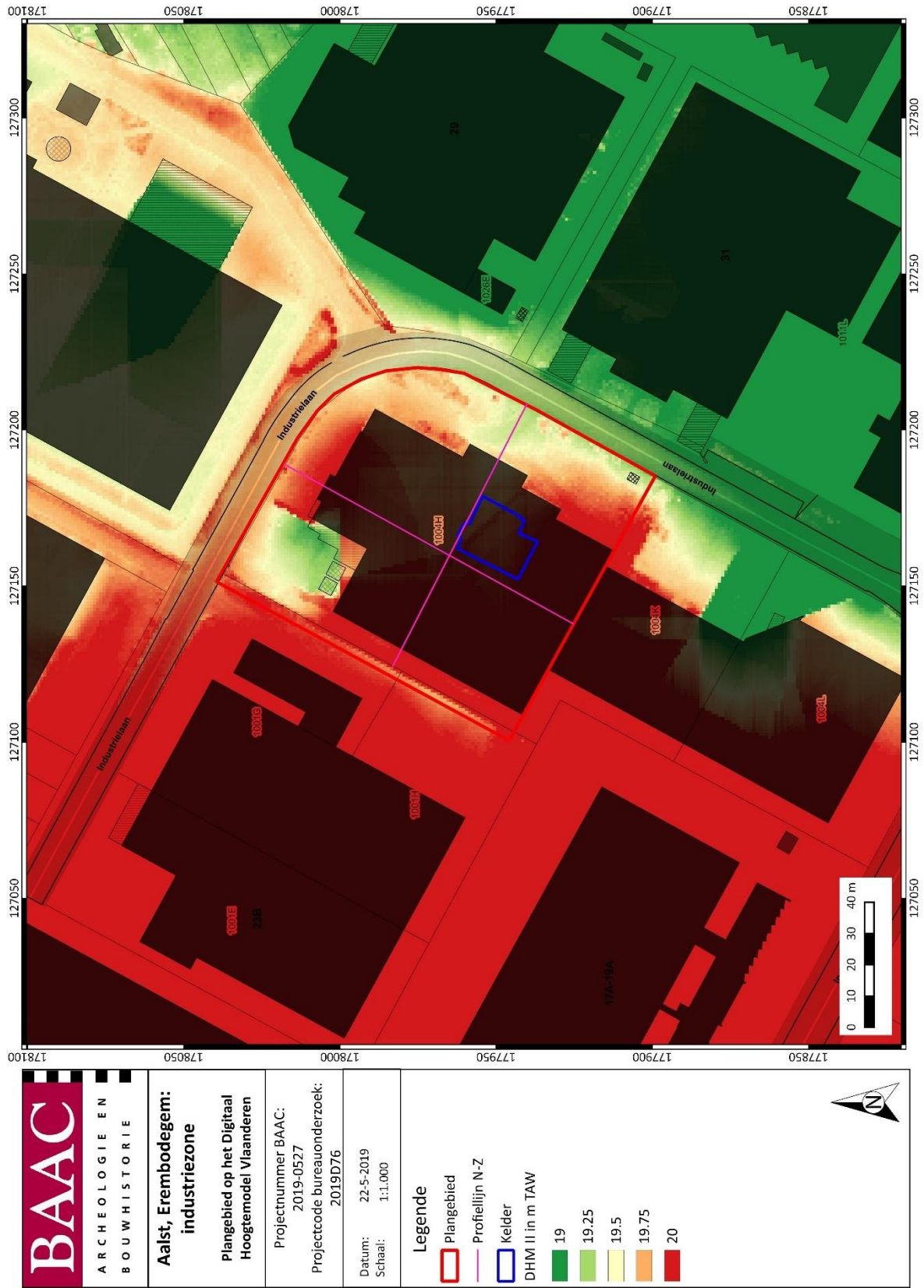

Plan 9: Plangebied op het Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen (DHM)¹², met aanduiding van de waterwegen (1:1; digitaal; 05-04-2019)

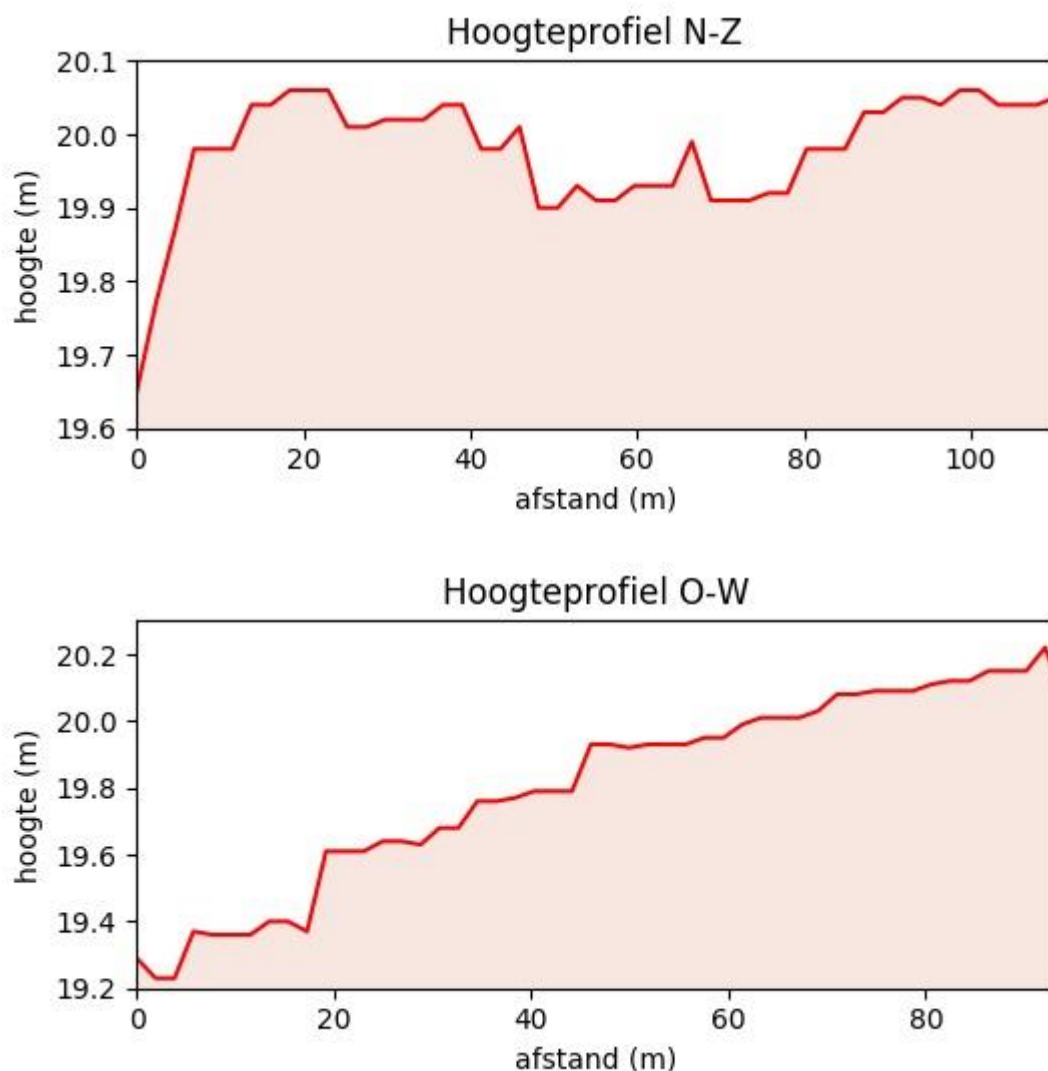
¹² AGIV 2019a

Plan 10: Plangebied en hoogteprofielen op het DHM¹³ (1:1; digitaal; 05-04-2019)

¹³ AGIV 2019a

Figuur 3: Hoogteverloop terrein¹⁴

1.3.1.2 Landschappelijke en hydrografische situering

In geomorfologisch opzicht bevindt het plangebied zich in de buurt van verschillende beken, nl. de Wildebeek in het oosten, de waterleide van Middelgracht van de Venne in het zuiden en westen.¹⁵ Het plangebied, gelegen in het zuiden van Erembodegem (Aalst) maakt deel uit van de Dendervallei. De Dender ligt op ongeveer 1.5 km ten noordoosten van het plangebied.

De Dendervallei is een zuidelijke uitloper van de Vlaamse Vallei. De vallei kan opgesplitst worden in een zuidelijk en noordelijk gebied waarbij Aalst net op de scheiding ligt. Het deel ten zuiden van Aalst is relevant voor het plangebied. Hierbij vormt de vallei een smalle doorgang doorheen het Schelde-Dender Interfluvium en het Dender-Zenne Interfluvium. De Dender is in het holoceen ingesneden aan de voet van de oostelijke tertiaire opduiking van het Dender-Zenne Interfluvium. De westelijke zuidkant van de Dendervallei wordt bezet door een laagterras en lage uitlopers van het Schelde-Dender Interfluvium¹⁶.

¹⁴ AGIV 2019a

¹⁵ DE MOOR & MOSTAERT 1993

¹⁶ DE MOOR 2000

1.3.1.3 Paleogeen en Neogeen (Tertiair)

Volgens de tertiair geologische kaart bestaat de ondergrond ter hoogte van het plangebied uit de zogenaamde formatie van Kortrijk. De formatie van Kortrijk bevat een weinig aantal macrofossielen en wordt omschreven als een kleig facies uit het Vroeg - Eoceen. De formatie kan opgesplitst worden in het lid van Mont-Héribu, Saint-Maur, Moen en Aalbeke. Het plangebied ligt in het lid van Moen. De afzettingen die voorkomen in het Lid van Moen zijn grijze tot silthoudende kleien waarbij ook fossielen zoals nummulites en planulatus kunnen voorkomen.¹⁷

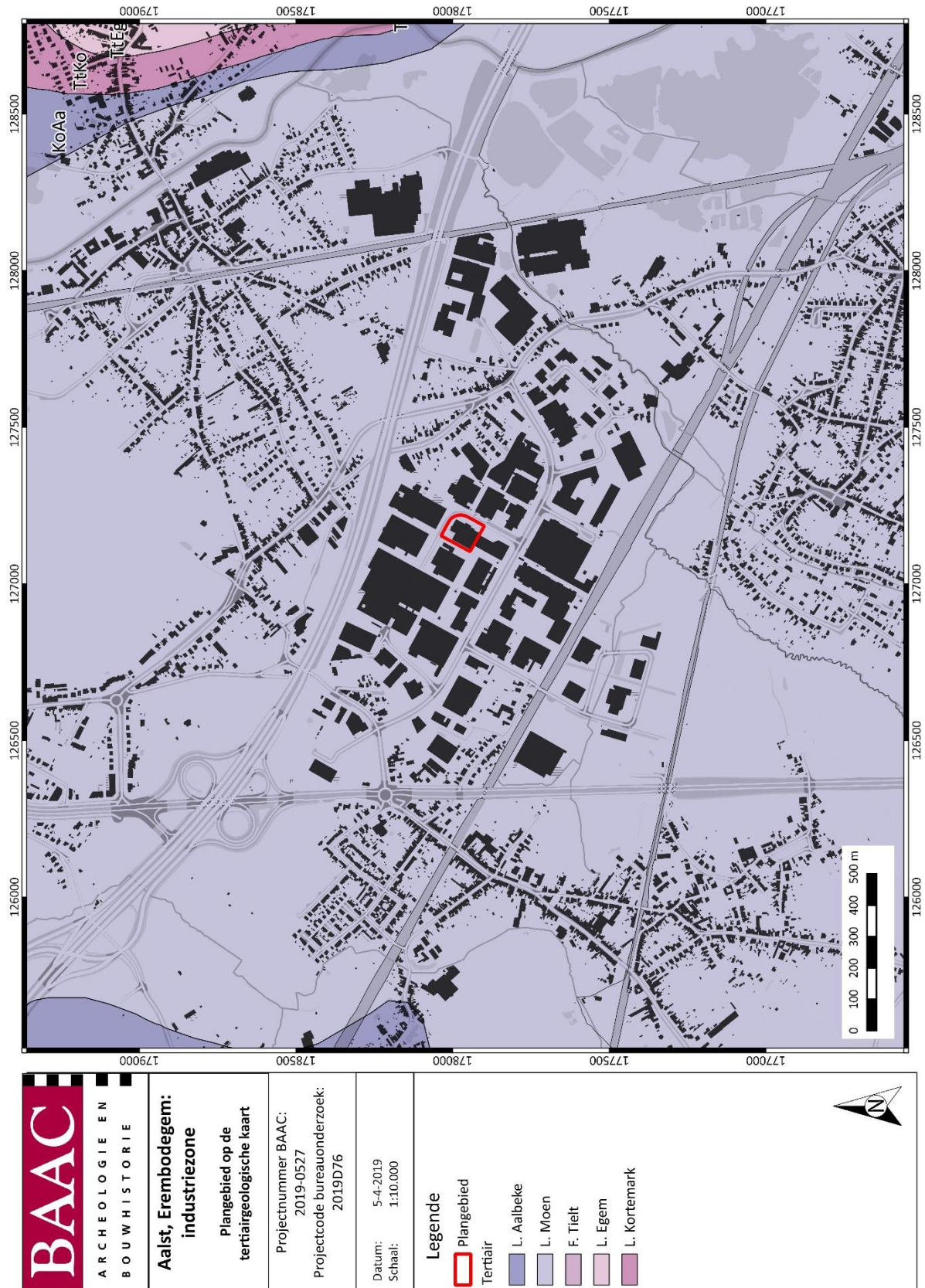
1.3.1.4 Quartair

Op de quartairgeologische kaart 1:200.000 is het plangebied gekarteerd als profieltype 3. Dit profieltype wordt gekenmerkt door eolische afzettingen (zand tot silt) van het weichseliaan (laat-pleistoceen), mogelijk vroeg-holoceen. Zand tot zandleem komt voor in het noordelijke en centrale deel van Vlaanderen. In het zuiden komt voornamelijk silt (loess) voor (**ELPw**). Verder komen ook hellingsafzettingen uit het quartair voor (**HQ**). Als laatste komen fluviatiele afzettingen van het weichseliaan (laat-pleistoceen) voor (**FLPw**).

Op de quartairgeologische kaart 1:50.000 wordt het plangebied gekarteerd als profieltype 16. Hierbij komen homogene eolische leemafzettingen voor. Verder wordt het profieltype gekenmerkt door lemig materiaal, homogeen gelaagd of alternerend met zandige en / of venige laagjes die ontstaan zijn door hellingsprocessen. Als laatste komen ook overwegend vlechtende rivierafzettingen voor die zandig (zeer fijn tot grof) van natuur zijn met mogelijk in het basisgedeelte grind. Sporadisch komen ook meanderende rivierafzettingen voor. Hellingsafzettingen kunnen geïntercaleerd voorkomen.

¹⁷ BOGEMANS & VAN MOLLE 2005

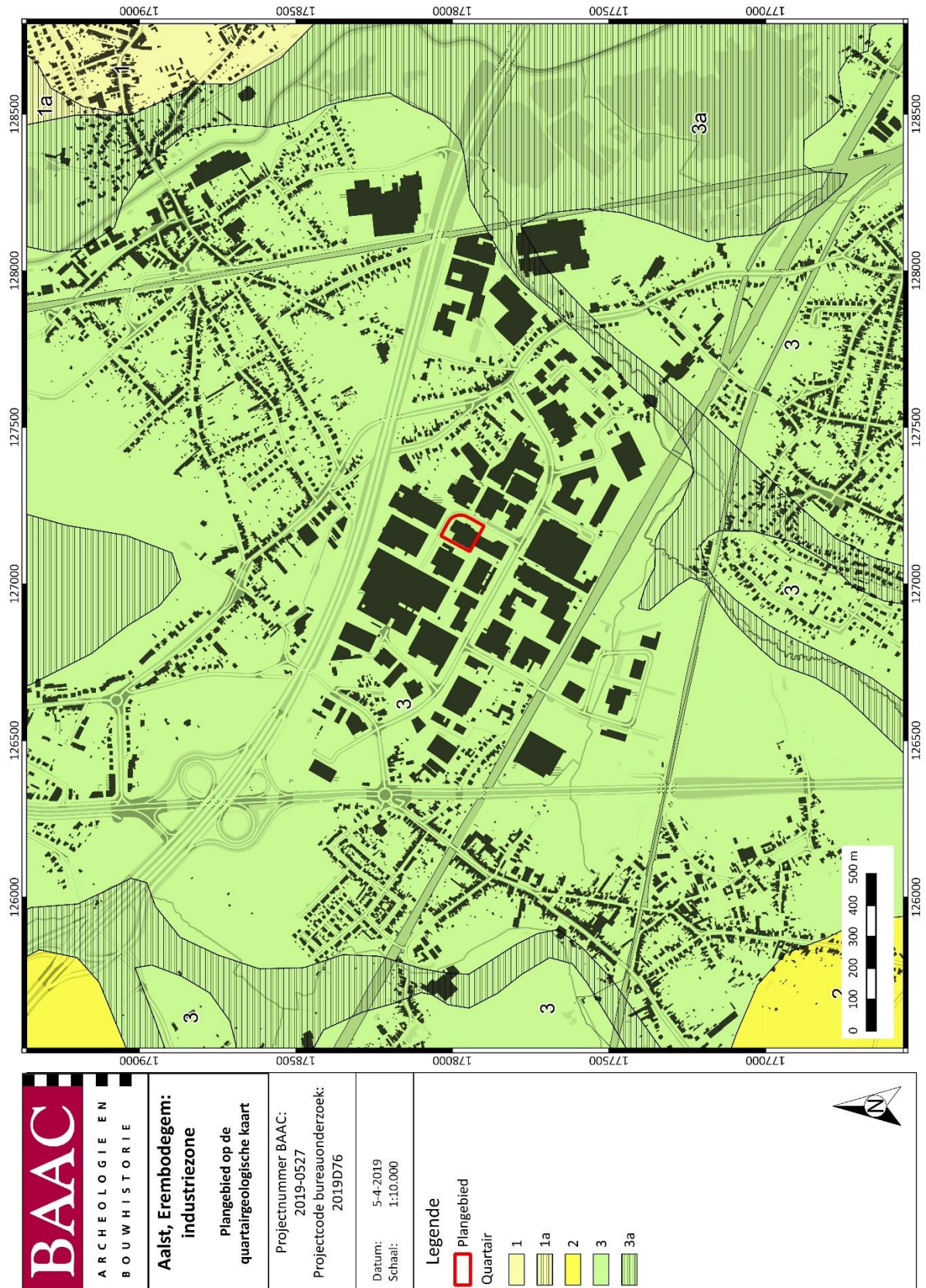

Plan 11: Plangebied op de tertiairgeologische kaart¹⁸ (1:50.000; digitaal; 05-04-2019)

¹⁸ DOV VLAANDEREN 2019a

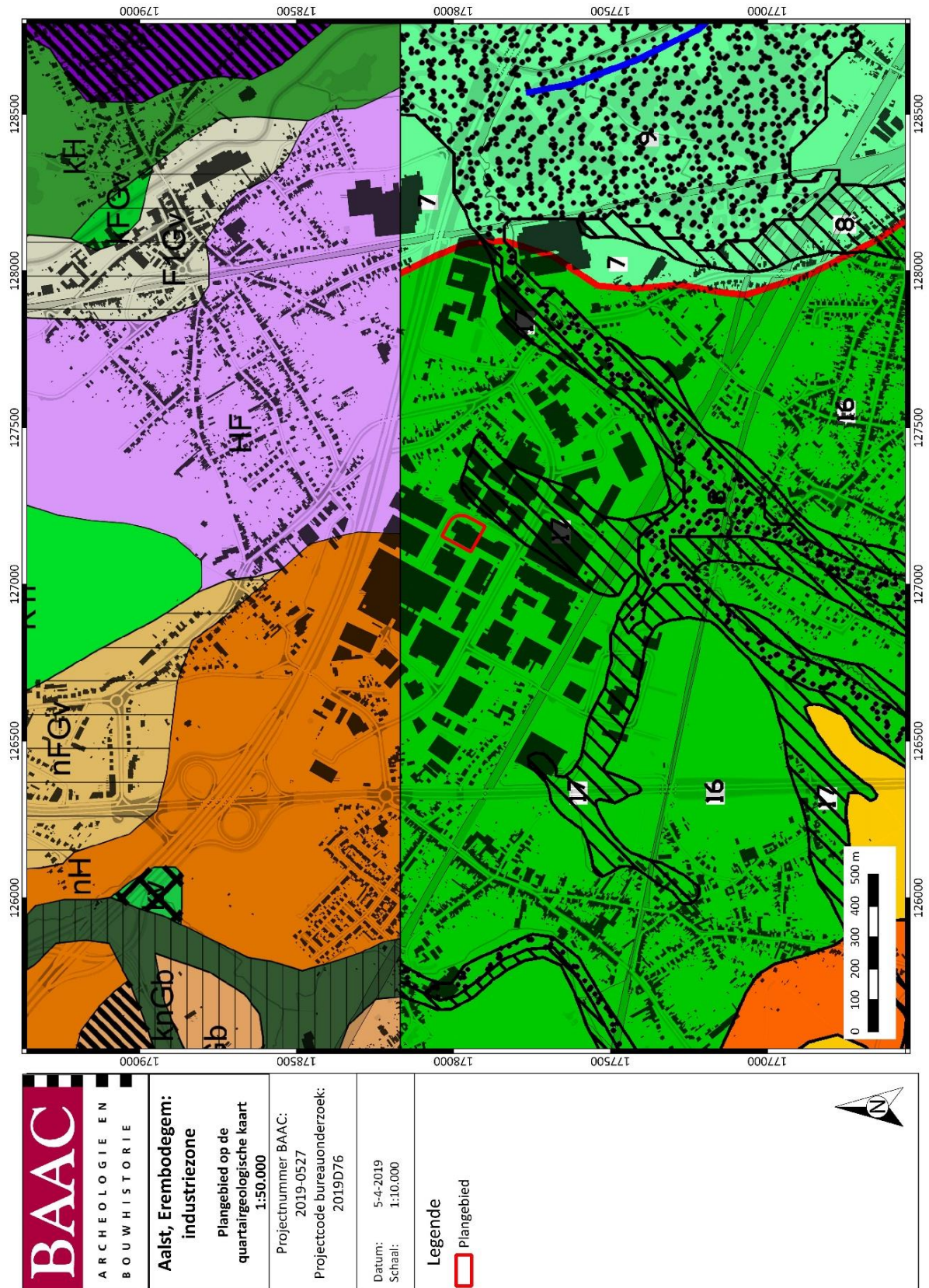

Plan 12: Plangebied op de quartaargeologische kaart¹⁹ (1:200.000; digitaal; 05-04-2019)

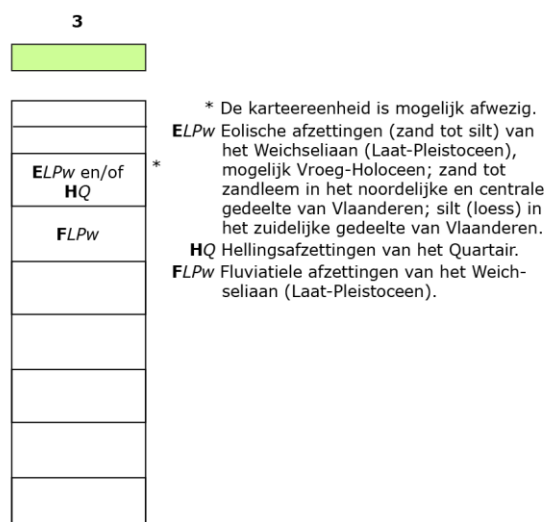
¹⁹ DOV VLAANDEREN 2019b

Plan 13: Plangebied op de quartaairgeologische kaart (1:50.000, digitaal; 05-04-2019)

Figuur 4: Kenmerken van de Quartairgeologische kaart betreffende het plangebied²⁰

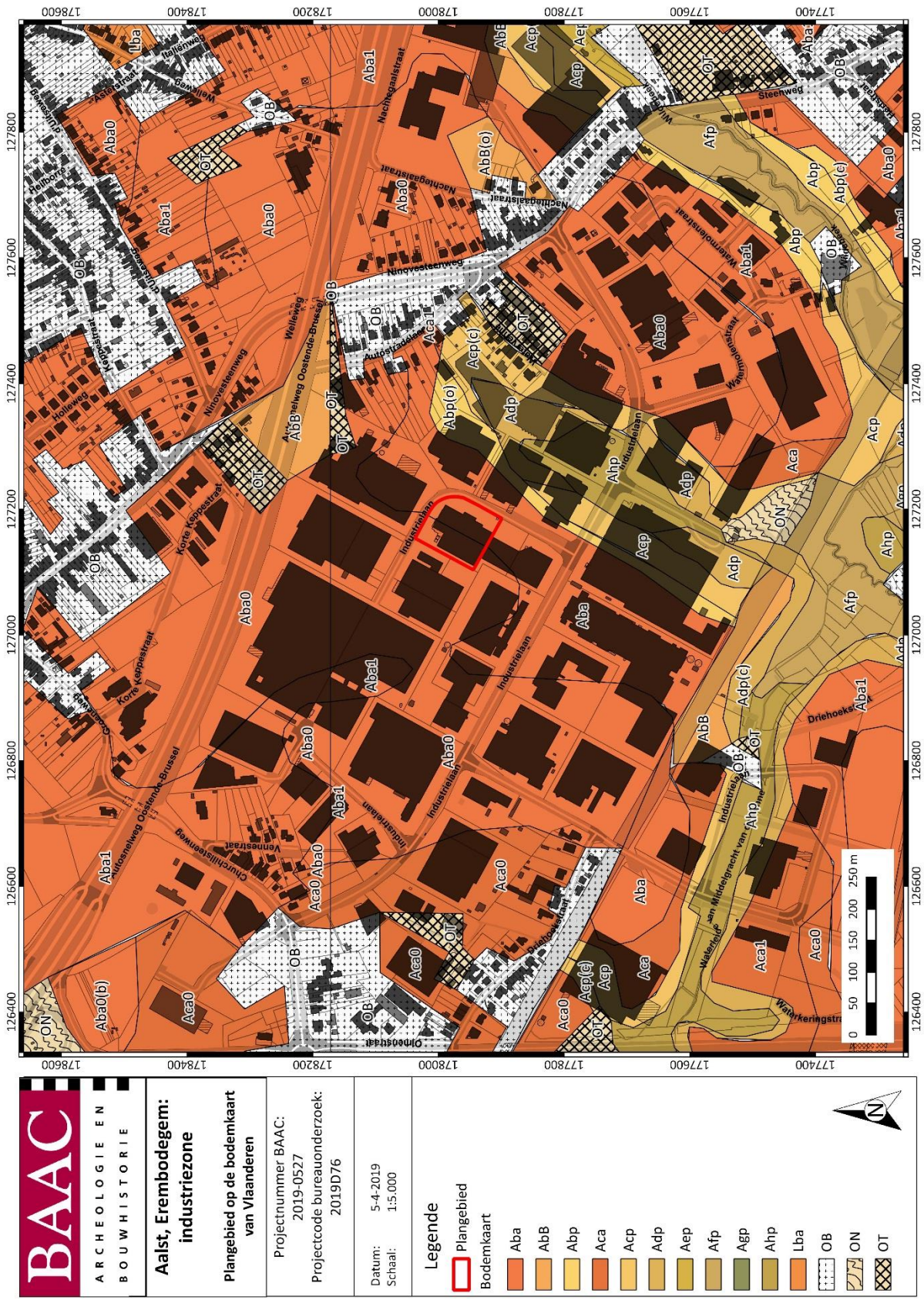
1.3.1.5 Bodem

Op de bodemkaart van Vlaanderen is de bodem in het plangebied gekarteerd als Aba en wordt grotendeels omringd door AbB, Abp, Aca, Acp, Adp, Aep, Afp, Agp, Ahp, Lba, OB, ON, en OT. Ter hoogte van het plangebied worden verschillende types voorafgegaan met het suffix o. Dit geeft het moederbodemmateriaal aan welk. Hier gaat het om kwartsgrintbijmenging.

BODEMTYPE	OMSCHRIJVING
Aba	DROGE, NIET GLEYINGE LEEMBODEM MET TEXTUUR B HORIZONT OF MET WEINIG DUIDELIJKE KLEUR B HORIZONT. DONKERBRUINE BOUWVOOR MET HOMOGEEN HUMUSHOUDENDE LEEM.
AbB	DROGE, NIET GLEYIGE LEEMBODEM MET PROFIELONTWIKKELINGSKLASSEN A EN B. VERTOONT KENMERKEN VAN LANDBOUWPRAKTIJKEN: MOZAÏEK VAN NATTE DRAINAGEKLASSEN. GEKOLONISEERD DOOR BIEZEN EN ANDERE MOERASPLANTEN.
Abp	DROGE, NIET GLEYIGE LEEMBODEM ZONDER PROFIELONTWIKKELING. KOMEN VOOR IN COLLUVIALE DROGE LEEMDEPRESSIES. BESTAAT UIT LEEMMATERIAAL GEËRODEERD VAN DE HOGER LIGGENDE PLATEAUGRONDEN.
Aca	MATIG DROGE LEEMBODEM, ZWAK GLEYIG MET TEXTUUR B HORIZONT OF MET WEINIG DUIDELIJKE KLEUR B HORIZONT. GLEYHORIZONT OP MATIGE DIEPTE.
Acp	MATIGE DROGE, ZWAK GLEYIGE LEEMBODEM ZONDER PROFIELONTWIKKELING. GLEYVERSCIJNSELEN TUSSEN 80 EN 120 CM. BELANGRIJKE VERSPREIDING LANGS DE VALLEIGEBIEDEN. KUNNEN TIJDELIJK AAN WATEROVERLAST LEIDEN.
Adp	MATIGE NATTE, MATIG GLEYIGE LEEMBODEM ZONDER PROFIELONTWIKKELINGEN. BOUWLAAG BEVAT VERSCHILLENDE BAKSTEENRESTEN EN HOUTSKOOLFRAGMENTEN. COLLUVIUM RUST OP EEN AFGEKNOTTE TEXTUUR B HORIZONT.

²⁰ DOV VLAANDEREN 2019b

Aep	NATTE, STERK GLEYIGE LEEMBODEM MET REDUCTIEHORIZONT EN ZONDER PROFIELONTWIKKELING. OP MINDER DAN 125 CM KOMT EEN VOLLEDIG GEREDUCEERDE G HORIZONT VOOR. GLEYVERSCIJNSELEN OP MINDER DAN 50 CM.
Afp	ZEER NATTE, ZEER STERK GLEYIGE LEEMBODEM MET REDUCTIEHORIZONT ZONDER PROFIELONTWIKKELING. GEDURENDE HET GANSE JAAR ONDIEPE GRONDWATERTAFEL. VOORNAMELIJK IN DE KERN VAN DE BEEKVALLEIEN.
Agp	UITERST NATTE, GEREDUCEERDE LEEMBODEM ZONDER PROFIELONTWIKKELING. VEENACHTIGE BOVENGROND, MEESTAL 30 CM DIK. PERMANENT WATERVERZADIGDE BODEM.
Ahp	NATTE LEEMBODEM ZONDER PROFIELONTWIKKELING EN STERK GLEYIG. ROESTVERSCIJNSELEN TUSSEN 20 EN 50 CM. SLECHTE DRAINEREN.
Lba	DROGE ZANDLEEM BODEM MET TEXTUUR B HORIZONT OF WEINIG DUIDELIJKE KLEUR B HORIZONT, NIET GLEYIG. AP ONGEVEER 25 CM DIK, DONKERBRUIN EN MATIG HUMEUS. OVERGANGSHORIZONT, 30 TOT 40 CM DIK. ROESTVERSCIJNSELEN DIEPER DAN 120 CM.
OB	BODEM GEKENMERKT DOOR MENSELIJKE INGEPEN: VOORNAMELIJK STERK BEBOUWDE GRONDEN.
ON	KUNSTIMATIG OPGEHOOGDE GRONDEN.
OT	STERK VERGRAVEN GRONDEN.

Plan 14: Plangebied op de bodemkaart van Vlaanderen (1:1; digitaal; 05-04-2019)

1.3.2 Historisch kader

Het plangebied ligt in de huidige gemeente Erembodegem, welke een deelgemeente is van de stad Aalst. In de historische bronnen komt de gemeente al voor in 1146 waarbij de gemeente gekend was als “Erembaldengem”. Het dorp was voor enkele eeuwen in het bezit van verschillende families. Hierdoor veranderde de schrijfwijze geregeld, van Herenbaldeghem tot Erboudeghem en Harenboudeghem. De parochie behoorde tot 1602 samen met Terafene tot het patronaat van de abdij van Affligem²¹.

Erembodegem behoorde tot het Land van Aalst en werd tot 1164 bestuurd door de heer van Aalst. Deze heer kreeg onder Dirk van den Elzas de titel van Graaf van Aalst, onder het gezag van de graaf van Vlaanderen. De Graaf van Aalst stierf kinderloos waardoor het Land van Aalst overging op Filip van den Elzas, Graaf van Vlaanderen. Onder zijn bewind werd het Land van Aalst een kroondomein, dit had als gevolg dat het een leen werd van de Duitse keizer. Erembodegem behoorde toen tot één van de 21 “’s Graven propre dorpen”. Deze dorpen waren rechtstreeks afhankelijk van de graven van Vlaanderen. In de dorpen kon de graaf een baljuw en zeven schepenen benoemen^{22, 23}.

In de late middeleeuwen bezat de abdij van Affligem veel grond in Erembodegem. In de loop van de 16e eeuw kwam ook hier het godsdienstconflict opzetten. In 1576 drongen Spaanse cavaleristen het dorp binnen, met enkele burgerdoden tot gevolg, en twee jaar later trokken de beeldenstormers door het dorp waarbij de kerkklokken gestolen werden. In 1582 werd door dezelfde beeldenstormers de kerk in brand gestoken. De funderingen van deze kerk werden in 1943 opgegraven.²⁴

Tussen 1575 en 1580 had Erembodegem te maken met een pestepidemie. Naar schatting zestig tot vijftig procent van de bevolking stierf aan de gevolgen van deze ziekte. Onder het bestuur van aartshertogen Albrecht en Isabella kende het land een periode van vrede en werd de streek heropgebouwd.²⁵ In 1643 werd zware schade aangericht toen de Dender buiten haar oevers trad. Twee jaar later volgde de bezetting van het land door de Hollanders die het onder de voet liepen en plunderden. Bij de mislukte inname van Aalst door de troepen van de Franse koning Lodewijk XIV in 1658 werden de huizen van de randgemeenten in brand gestoken en de bevolking geterroriseerd. Pas in 1695 trokken de Fransen zich terug en kwamen de geallieerde garnizoenen hun plaats innemen, maar het was pas in 1713 dat de rust weerkeerde met de Vrede van Utrecht.²⁶

Ook de Sint-Martenskerk uit Aalst bezat er heel wat gronden. Het dorp behield doorheen de eeuwen een landelijk karakter waardoor er steeds veel land beschikbaar was om graan te cultiveren.²⁷ Door tegenvallende oogsten en dalende grondprijzen gingen veel inwoners over tot het steken van turf. Turf was de belangrijkste grondstof in bosarme gebieden. Tot in 1739 werd in Erembodegem op grote schaal aan turfwinning gedaan. Daarna gebeurde dit op veel kleinere schaal, tot ongeveer het midden van de 19^e eeuw. De verklaring hiervoor is te vinden in de uitputting en verzanding van de gronden maar ook in de opkomst van fossiele brandstoffen. Naast het winnen van turf werd het gebied ook gekenmerkt door de hopteelt. In de 19^e eeuw bevonden er zich nog drie werkende windmolens in het gebied.²⁸ Erembodegem kwam relatief ongeschonden uit beide wereldoorlogen en begon zich in de twintigste eeuw aan een snel tempo uit te breiden.

²¹ IOE 2019 ID: 120311

²² IOE 2019 ID: 120309

²³ DE BROUWER 1984: 20.

²⁴ DE POTTER & BROECKAERT 1902: 22.

²⁵ DE BROUWER 1984: 27.

²⁶ DE BROUWER 1984: 29.

²⁷ DE POTTER & BROECKAERT 1902: 5.

²⁸ DE POTTER & BROECKAERT 1902: 8-13.

1.3.3 Cartografische bronnen

Een bijkomende belangrijke bron van informatie is het historisch kaartmateriaal. Op basis van deze oude kaarten kan een beeld worden gegeven van de evolutie van de bebouwing in het plangebied door de eeuwen heen, maar met dien verstande dat de draad slechts kan opgepikt worden vanaf het moment dat de eerste kaarten voor het gebied verschenen. Bovendien is de afwezigheid van bebouwing op deze kaarten geen garantie dat er niets geweest is. In de beginperiode van de cartografie werden voornamelijk grotere nederzettingen en belangrijke bouwwerken zoals stadsomwallingen, kerken, kloosters en kastelen weergegeven en was er geen of weinig aandacht voor de burgerlijke architectuur. Het was vaak niet de bedoeling om de huizen in detail of juist weer te geven. Pas vanaf de 19^e eeuw verschijnen de eerste gedetailleerde kadasterkaarten. Een concrete huisgeschiedenis is uit het cartografisch materiaal alleen niet af te leiden. De kaarten kunnen wel ondersteunend werken.

Ferraris (1771-1778)

De Ferrariskaarten zijn een verzameling van 275 uiterst gedetailleerde topografische kaarten van de Oostenrijkse Nederlanden. Ze zijn opgemaakt tussen 1771 en 1778 onder leiding van Joseph de Ferraris, een generaal bij de Oostenrijkse artillerie en veldmaarschalk in de Oostenrijkse Nederlanden. Het is de eerste systematische kartering van het Belgische grondgebied.²⁹

Op de Ferrariskaart (Plan 15) is te zien dat het plangebied volledig in akkergebied ligt, op ongeveer 1.5 km van de Dender en net ten westen van de stadskern van Erembodegem.

Vandermaelen (1846-1854)

Een volgende bron zijn de Vandermaelenkaarten (Plan 16), die gemaakt zijn door Philippe Vandermaelen. Zijn gedetailleerde (schaal 1:20.000) *Carte topographique de la Belgique* is tussen 1846 en 1854 gemaakt en bestaat uit 250 folio's.³⁰

Ter hoogte van het plangebied op de Vandermaelenkaart is te zien dat midden in het plangebied een weg loopt. Deze weg loopt door het akkerland en gaat van Kleynen Driesch naar Heuvelsken Berg, richting Erembodegem.

Atlas der Buurtwegen (1843-1845)

Een andere 19^e-eeuwse kadasterkaart is de Atlas der Buurtwegen (Plan 17). Deze atlas werd opgemaakt in opdracht van de wetgever en had als doel om ondubbelzinnig aan te duiden welke kleine wegen een openbaar karakter hadden. Per toenmalige gemeente werd een atlas opgemaakt, met uitzondering van een aantal stadskernen.³¹

Op deze kaart is de situatie erg gelijkaardig aan de situatie op de Vandermaelenkaart.

Popp (1842-1879)

De Poppkaarten (Plan 18) zijn het levenswerk van Philippe-Christian Popp (1805-1879). Van 1842 tot aan zijn dood in 1879 werkte hij aan zijn atlas. Ongeveer alle gemeenten van de toenmalige provincies Brabant, Henegouwen, Luik, Oost- en West-Vlaanderen had hij getekend en gedrukt.³²

²⁹ KONINKLIJKE BIBLIOTHEEK VAN BELGIË 2019

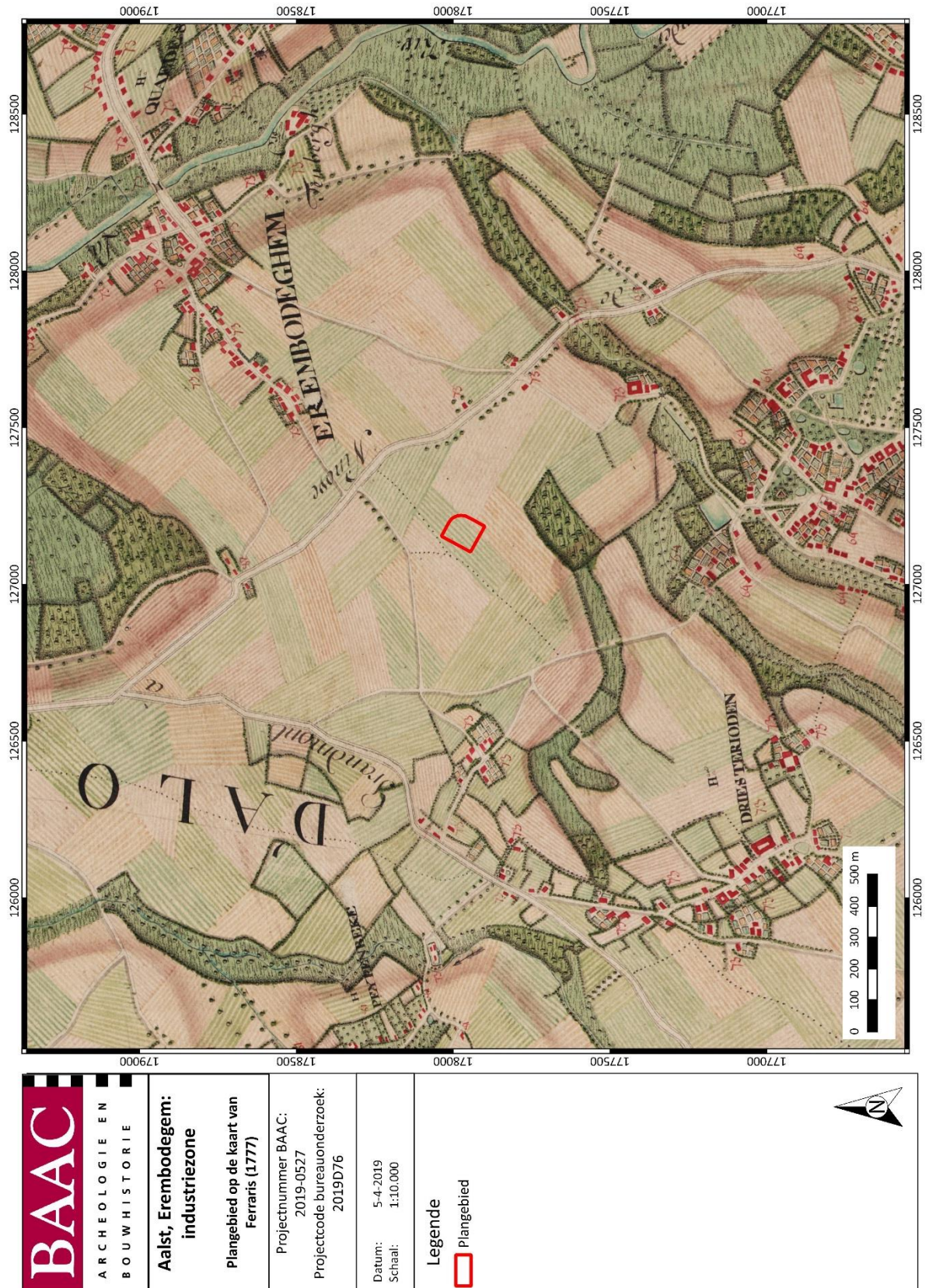
³⁰ GEOPUNT 2019d

³¹ GEOPUNT 2019c

³² KONINKLIJKE BIBLIOTHEEK VAN BELGIË 2019

De situatie op de Poppkaart is dezelfde als op de Topografische kaart Vandermaelen en de Atlas der Buurtwegen. De weg wordt hier aangeduid als de Droogen Meersch.

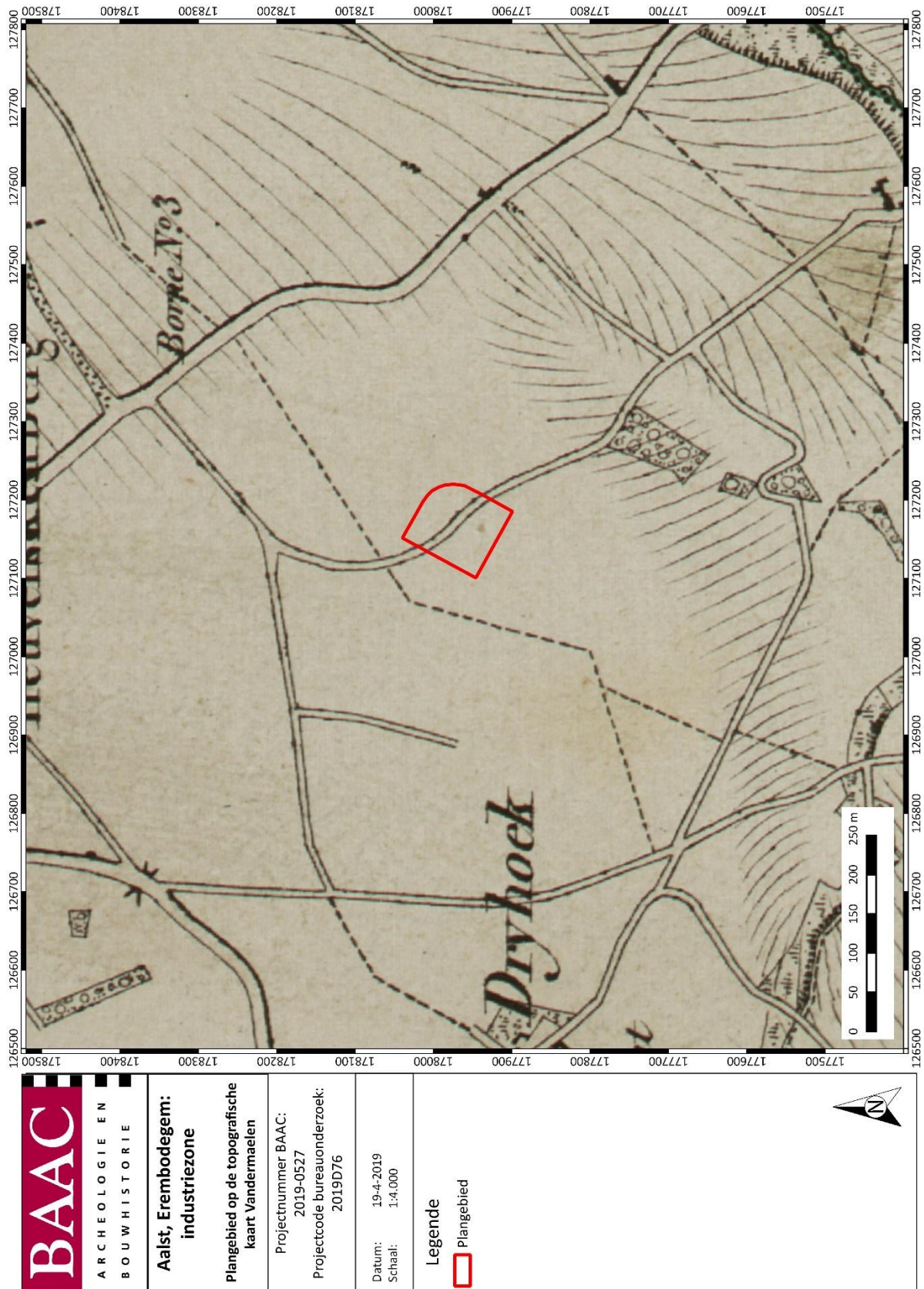

Plan 15: Plangebied op de Ferriskaart³³ (1:11.520; digitaal; 05-04-2019)

³³ GEOPUNT 2019a

Plan 16: Plangebied op de topografische kaart Vandermaelen (1:1; digitaal; 19-04-2019)

³⁴ GEOPUNT 2019b

1.3.4 Archeologisch kader

De Centrale Archeologische Inventaris (CAI) is een databank van archeologische vindplaatsen in Vlaanderen. Dit overheidsinstrument helpt een inschatting maken over het archeologisch potentieel van het plangebied. Voor het plangebied aan de industrielaan te Erembodegem, Aalst zijn de volgende archeologische waarden gekend (Plan 19)³⁶(Tabel 1).

Tabel 1: Archeologische waarden in de CAI in de onmiddellijke omgeving van het plangebied.³⁷

CAI-NUMMER	OMSCHRIJVING
30198	ZWARTHAAR – HAALTERT: LOSSE VONDST LITHISCH MATERIAAL: VELDPROSPECTIE
30265	KORTESTRAAT – EREMBODEGEM: LOSSE VONDST LITHISCH MATERIAAL; LOSSE VONDST ORGANISCH MATERIAAL ROMEINSE TIJD; VONDSTENCONCENTRATIE LITHISCH MATERIAAL: BIJ AANLEG GEMEENTELIJK SPORTTERREIN
31909	HOGEWEG – EREMBODEGEM: 18 ^E EEUWSE MOLEN: ARCHEOLOGISCHE PROSPECTIE: LICENTIAATSVERHANDELING PETER VAN GEIT 1986 – 1987
31911	KAPEL O-L-V TERMUREN – EREMBODEGEM: LOSSE VONDST ROMEINSE PERIODE, BRONZEN WAGENFRAGMENT IN DE VORM VAN EEN PAARDENKOP, VERSIERD MET KLIMOPBLAADS EN HOUDT ROND VOORWERP IN DE MUIL
31914	MOLEN BOTEBEK – EREMBODEGEM: VOL MIDDELEEUWSE MOLEN; IN WERKING VANAF 1125 E GEBRUIKT TOT 1889: LICENTIAATSVERHANDELING PETER VAN GEIT 1986 – 1987
31916	HOF TER HAGE – EREMBODEGEM: LAAT MIDDELEEUWSE HOEVE: LICENTIAATSVERHANDELING PETER VAN GEIT 1986 – 1987
31917	HOF TER HALE – EREMBODEGEM: LAAT MIDDELEEUWSE SITE MET WALGRACHT: LICENTIAATSVERHANDELING PETER VAN GEIT 1986 – 1987
31918	LEUVESTRAAT – EREMBODEGEM: 18 ^E EEUWSE MOLEN: LICENTIAATSVERHANDELING PETER VAN GEIT 1986 – 1987
31921	HOF TER LOKEREN – EREMBODEGEM: LAAT MIDDELEEUWSE SITE MET WALGRACHT: VELDPROSPECTIE
31922	HOF TER WILGEN – HAALTERT: “ROMEINSE SPOREN” UIT MIDDEN – ROMEINSE TIJD; LAAT MIDDELEEUWSE HOEVE: WERFBEGELEIDING
31924	BROEKVELD – HAALTERT: AFVALKUILEN MIDDEN – ROMEINSE TIJD; ROMEINS AARDEWERK; LOSSE VONDST LITHISCH MATERIAAL: OPGRAVING KOEN DE GROOTE

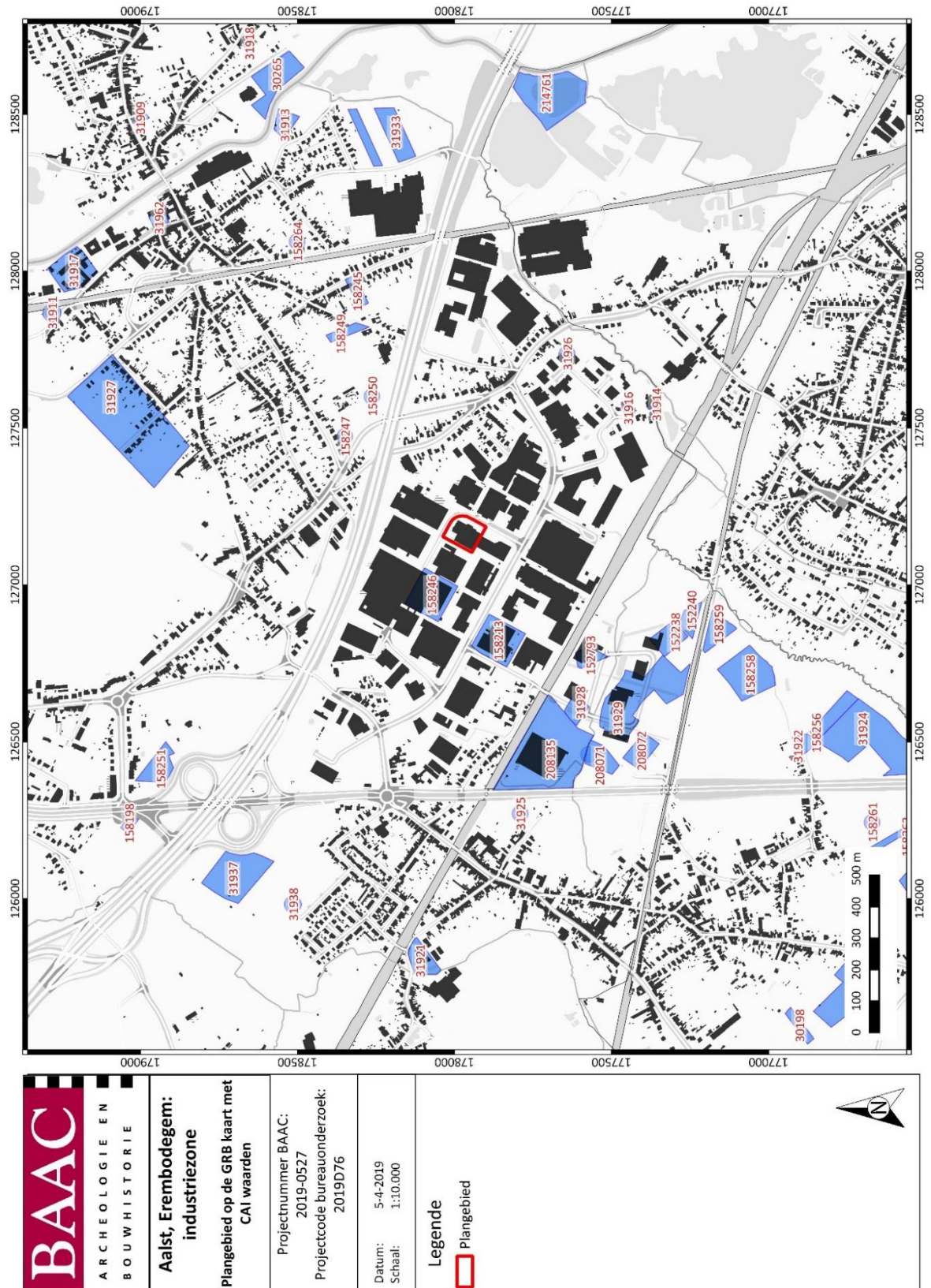
³⁶ CAI 2019

³⁷ CAI 2019

31925	KLOOSTERSTRAAT – EREMBODEGEM: LOSSE VONDST LITHISCH MATERIAAL: GEVLEUGELDE PIJKPUNT MET DEKKENDE RETOUCHES: LICENTIAATSVERHANDELING PETER VAN GEIT 1986 – 1987
31926	INDUSTRIELAAN – EREMBODEGEM: VONDSTENCONCENTRATIE AARDEWERK: LICENTIAATSVERHANDELING PETER VAN GEIT 1986 – 1987
31927	GROENENBRIELSTRAAT – EREMBODEGEM: VONDSTENCONCENTRATIE LITHISCH MATERIAAL; VONDSTENCONCENTRATIE AARDEWERK ROMEINE PERIODE: LICENTIAATSVERHANDELING PETER VAN GEIT 1986 – 1987
31928	TERJODEN: METAALTIJDEN: GRAFHEUVEL. VOLMIDDELEEUWSE KUILEN; PAALSPOREN DRIESCHEPIGE BEWONING. NEOLITHICUM: HOEFSCHRABBER. LICENTIAATSVERHANDELING PETER VAN GEIT 1986 – 1987 EN OPGRAVING SINDS 2007 DOOR M. VAN DE VIJVER.
31929	TERJODEN: VONDSTENCONCENTRATIE LITHISCH MATERIAAL STEENTIJD. METAALTIJDEN: 2 RECHTHOEKIGE GRAFSTRUCTUREN. LICENTIAATSVERHANDELING PETER VAN GEIT 1986 – 1987 EN LICENTIAATSVERDEDIGING SERGANT J. 1994 – 1995 EN OPGRAVING DOOR M. VAN DE VIJVER
31933	DOKTER CARLIERLAAN: EREMBODEGEM: LOSSE VONDST LITHISCH MATERIAAL; VONDSTENCONCENTRATIE ROMEINS AARDEWERK: LICENTIAATSVERHANDELING PETER VAN GEIT 1986 – 1987.
31937	GERAARDSBERGSESTEENWEG – EREMBODEGEM: LOSSE VONDST LITHISCH MATERIAAL: LICENTIAATSVERDEDIGING SERGANT J. 1994 – 1995
31938	SPARRENLAAN – EREMBODEGEM: LOSSE VONDST LITHISCH MATERIAAL: LICENTIAATSVERDEDIGING SERGANT J. 1994 – 1995
31962	PAROCHIEKERK O.L.V. HEMELVAART – EREMBODEGEM: LAAT MIDDELEEUWSE KERK; 13E EEUWSE FUNDERING TERUGGEVONDEN
31913	HOF TER BORCHT – EREMBODEGEM: LAAT MIDDELEEUWSE SITE MET WALGRACHT: LICENTIAATSVERHANDELING PETER VAN GEIT 1986 – 1987
152238	EREMBODEGEM: KAROLINGISCHE VONDSTENCONCENTRATIE AARDEWERK; VROEG MIDDELEEUWSE GEBOUW PLATTEGRONDEN: OPGRAVING DOOR M. VAN DE VIJVER
152793	EREMBODEGEM: TWEE IJZERTIJD KUILEN: OPGRAVING DOOR M. VAN DE VIJVER
158198	M. DE BISSCHOPSTRAAT – AALST: LOSSE VONDST LITHISCH MATERIAAL: LICENTIAATSVERDEDIGING SERGANT J. 1994 – 1995
158213	INDUSTRIELAAN – EREMBODEGEM: LOSSE VONDST LITHISCH MATERIAAL: LICENTIAATSVERDEDIGING SERGANT J. 1994 – 1995

158245	ITALIËNWEG – EREMBODEGEM: LOSSE VONDST LITHISCH MATERIAAL: LICENTIAATSVERDEDIGING SERGANT J. 1994 – 1995
158246	INDUSTRIELAAN – EREMBODEGEM: LOSSE VONDST LITHISCH MATERIAAL: LICENTIAATSVERDEDIGING SERGANT J. 1994 – 1995
158247	D'UITSEWEG – EREMBODEGEM: LOSSE VONDST LITHISCH MATERIAAL: LICENTIAATSVERDEDIGING SERGANT J. 1994 – 1995
158249	WELLEWEG – EREMBODEGEM: LOSSE VONDST LITHISCH MATERIAAL: LICENTIAATSVERDEDIGING SERGANT J. 1994 – 1995
158250	WELLEWEG – EREMBODEGEM: LOSSE VONDST LITHISCH MATERIAAL: LICENTIAATSVERDEDIGING SERGANT J. 1994 – 1995
158251	VILLALAAN – EREMBODEGEM: LOSSE VONDST LITHISCH MATERIAAL: LICENTIAATSVERDEDIGING SERGANT J. 1994 – 1995
158256	WILGENSTRAAT – HAALTERT: LOSSE VONDST LITHISCH MATERIAAL: LICENTIAATSVERDEDIGING SERGANT J. 1994 – 1995
158258	WILGENSTRAAT – HAALTERT: LOSSE VONDST LITHISCH MATERIAAL: LICENTIAATSVERDEDIGING SERGANT J. 1994 – 1995
158259	WILGENSTRAAT – HAALTERT: LOSSE VONDST LITHISCH MATERIAAL: LICENTIAATSVERDEDIGING SERGANT J. 1994 – 1995
158261	TERJODENDRIES – HAALTERT: LOSSE VONDST LITHISCH MATERIAAL: LICENTIAATSVERDEDIGING SERGANT J. 1994 – 1995
158262	TERJODENDRIES – HAALTERT: LOSSE VONDST LITHISCH MATERIAAL: LICENTIAATSVERDEDIGING SERGANT J. 1994 – 1995
158264	KORTESTRAAT – EREMBODEGEM: LOSSE VONDST LITHISCH MATERIAAL: LICENTIAATSVERDEDIGING SERGANT J. 1994 – 1995
208071	ZUID IV – EREMBODEGEM: METAALTIJDEN: LEEMWINNINGSKUIL; VOLMIDDELEEUWSE SPOREN + WEG: ARCHEOLOGISCHE PROSPECTIE EN OPGRAVING: VERBRUGGE A. EN DE GRAEVE A.
208072	ZUID IV – EREMBODEGEM: ROMEINSE PAALSPOREN EN GRACHTEN; VERMOEDELIJKE GRAFCIRKEL MET DIAMETER 10M: MIDDEN – BRONSTIJD. IJZERTIJD BEWONING: FERME INDIGÈNE. VROEG MIDDELEEUWSE BEWONING: ARCHEOLOGISCHE PROSPECTIE EN OPGRAVING: VERBRUGGE A. EN DE GRAEVE A.
208135	ZUID – IV – EREMBODEGEM: LAAT? MIDDELEEUWSE KUILEN, GREPPEL EN ANDERE SPOREN

Plan 19: Plangebied en omgeving op de CAI-kaart³⁸(1:1; digitaal; 05-04-2019)

³⁸ CAI 2019

Aan de hand van bovenstaande tabel en kaart kan er besloten worden dat rondom de omgeving verschillende archeologische waarden teruggevonden zijn en dit. Een groot aantal lithisch materiaal werd gevonden, dit naar aanleiding van het licentiaatsonderzoek van Joris Sergant. De vondsten werden gedaan tijdens verschillende veldprospecties. De directe en ruime omgeving van het plangebied waren gunstig voor de prehistorische mens om zich er (tijdelijk) te vestigen omwille van de gunstige landschappelijke kenmerken en de aanwezigheid van de Dender.

Sporen uit de Romeinse periode en de metaaltijden werden eveneens gegenereerd. Erembodegem kende zijn eerste bevolkingsconcentratie en bewoning aan de Dender. Zo werd er in deze omgeving ook een Romeinse weg gevonden gaande van Elewijt naar Asse en zo naar Wervik, dit kan eventueel bevestigd worden door CAI waarde 31911. Verder zijn tal van losse vondsten gevonden die te dateren zijn in de Romeinse periode. Voor de metaaltijden werden enkele grafheuvels en – cirkels aangetroffen.

Vanaf de vroege middeleeuwen werden eveneens verschillende sporen gedaan. Een groot aantal van de middeleeuwse vondsten werd gedaan bij de licentiaatsverhandeling van Peter van Geit. Hij voerde een veldprospectie uit.

In de tabel zijn tal van hoven aanwezig. In de 14^e-15^e eeuw telt Erembodegem een tiental middelgrote hoven: het Hof Ter Hagen (voor het eerst vermeld in 1405), het Hof Ter Borch dat bestaat sinds de eerste helft van de 15^e eeuw, Hof ter Lokeren, reeds vermeld in 1446, het Hof ter Hale dat eigendom was van Simon de Mirabello, heer van Perwez en Halen en dat na de dood van zijn echtgenote in 1371 geschonken werd aan de abdij van Groenenbriel te Gent³⁹; het Hof ter Visscherie of ter Tichelrie, reeds vermeld in 1473; het Hof te Ghinderdeure of Ysche, vermeld in 1344; Hof ter Wilge wordt vermeld in de Rekenkamer in 1473 maar bestaat met zekerheid al in 1369; Hof te Lambroek, vermeld in 1405; het Goed ter Kapelle wordt zeker al vermeld in 1471; het goed ter Watermolen, op de grens van Erembodegem en Welle, wordt vermeld in 1125, werd omstreeks 1100 door de grafelijke familie van Aalst geschonken aan de abdij van Affligem en kwam later in het bezit van de abdij Groenenbriel te Gent; het Molenhof, ten slotte, is van recentere datum en wordt met zekerheid vermeld in 1733.

Archeologisch onderzoek

Ten westen van het plangebied werd een bureaustudie uitgevoerd door RAAP België⁴⁰. Dit plangebied omvatte een volledig verhard terrein met centraal een gebouw. Deze bebouwing en bijhorende verharding werd in de jaren 70 van de 20^e eeuw aangelegd en werd 1 m diep gefundeerd. De afmetingen van de funderingszolen waren ca. 1.5 m bij 1.5 m tot 2.5 m bij 3 m groot. Op basis van het bureauonderzoek kon er besloten worden dat de archeologische verwachting voor het plangebied erg hoog was voor elke periode vanaf de prehistorie. Echter, moest dit bijgesteld worden aangezien de huidige bebouwing het plangebied reeds verstoord zou hebben. Over het gehele plangebied kon er vanuit gegaan worden dat het tot op 1 à 1.2 m verstoord was. Op basis van deze verstoringen werd, ondanks de hoge archeologische verwachting, het plangebied vrijgegeven van verder archeologisch onderzoek. Verder archeologisch onderzoek zou een versnipperd kennispotentieel opleveren en de gemaakte kosten voor verder archeologisch onderzoek zouden hiervoor niet verantwoord zijn.

Op 400 m ten westen van huidig plangebied werd een bureauonderzoek uitgevoerd door Adede bvba⁴¹. Het plangebied omvatte een terrein dat vrijwel volledig verhard was. De geplande werken zouden grotendeels plaatsvinden binnen de huidige structuur van de bestaande bebouwing welke reeds een verstoring met zich meegebracht heeft. De nieuwe verstoring is zeer beperkt waardoor de kenniswinst ook laag is. Ook hier werd ondanks de hoge archeologische verwachting besloten om geen

³⁹ DE BROUWER 1984: 18-19.

⁴⁰ RYCKEBUSCH 2017 ID: 3887

⁴¹ JANSSENS & PIETERS 2016 ID: 1792

verder onderzoek uit te voeren vanwege een versnipperde kenniswinst en op basis van de gekende verstoring.

Grenzend aan het plangebied dat onderzocht werd door Adede bvba werd door Ruben Willaert bvba een archeologisch onderzoek uitgevoerd⁴². Het terrein werd ingenomen door een bos. Na het rooien van de bomen werd een proefsleuvenonderzoek uitgevoerd. Er werd geen onderzoek gedaan naar steentijdpotentieel. Na het proefsleuvenonderzoek werd er besloten om geen verder onderzoek uit te voeren. Dit omdat er slechts één archeologisch spoor aangetroffen werd. Het betrof waarschijnlijk een restant van een kleine haard. Men interpreteerde het plangebied als landbouwgebied dat wellicht lang in gebruik geweest is.

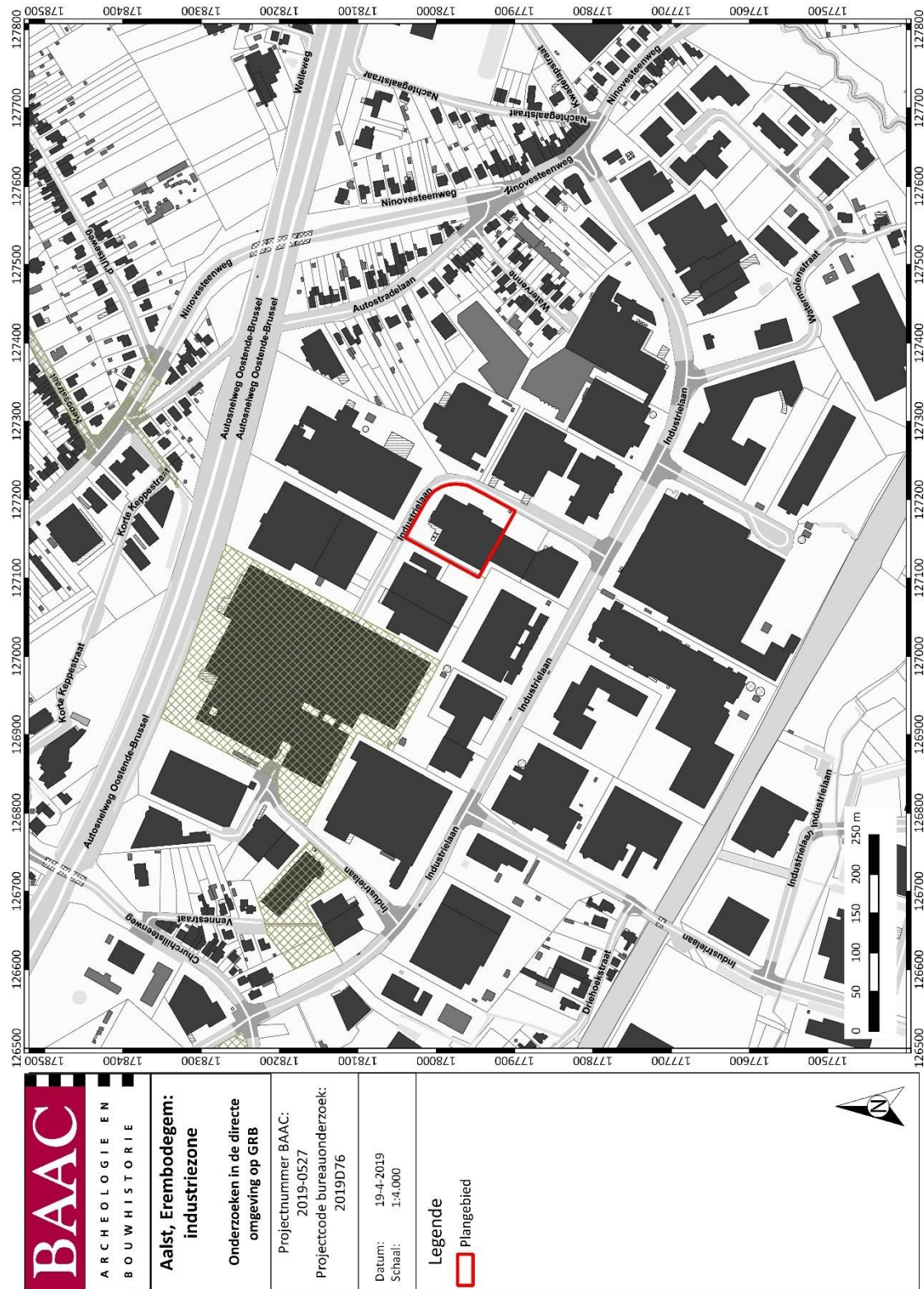
Op ongeveer 500 m ten zuiden van het plangebied werd een grootschalig proefsleuvenonderzoek uitgevoerd door SOLVA in 2011. Het proefsleuvenonderzoek maakte deel uit van het archeologisch onderzoek van het toekomstige bedrijventerrein Zuid IV. Het eerste archeologisch onderzoek begon al in 1998, waarbij een volmiddeleeuwse site uit de 12^e en vroeg 13^e eeuw aan het licht kwam. Verder werd een aanpalend terrein onderzocht in 2007. Ook tijdens dit onderzoek werden verschillende sporen uit de Brons- en IJzertijd aangetroffen. Verder werden in 2010 en 2011 volmiddeleeuwse sporen aangetroffen die misschien in verband konden gebracht worden met artisanale activiteiten⁴³.

Voor de laatste fase in het (voor)onderzoek werden verschillende sleuven aangelegd. Hierbij werd het terrein opgedeeld in drie zones die geselecteerd werden voor verder onderzoek. Verschillen kuilen, greppels en grachten werden aangetroffen welke te situeren waren volle middeleeuwen. De sporen betreffen voornamelijk bewonings- of artisanale sporen. Er werd voornamelijk handgevormd aardewerk aangetroffen. Verder kwamen ook verschillende vondsten uit de metaaltijden en Romeinse periode aan bod. Het ging dan voornamelijk om een vermoedelijke grafcirkel, grachten, palenclusters, kleine constructies ed. De Romeinse sporen beperkten zich tot een crematiegraf met een mooi vondstenensemble. Een weg uit de ijzertijd of Romeinse periode werd ook aangetroffen⁴⁴.

⁴² THYS et al. 2017 ID: 3444 en BOT & EGGERMONT 2018 ID: 7558

⁴³ <http://www.so-lva.be/sites/default/files/atoms/files/Solva%20Archeologie%20Rapport%2028%5B1%5D.pdf>

⁴⁴ <https://oar.onroenderfgoed.be/publicaties/ROEV/399/ROEV0399-001.pdf>

Plan 20: Reeds uitgevoerde bureauonderzoeken in de directe omgeving van het plangebied op de GRB⁴⁵ (1:1; digitaal, 19-04-2019)

⁴⁵ AGIV 2019b

1.4 Besluit

1.4.1 Datering en interpretatie

Het plangebied behoort tot de gemeente Erembodegem. In historische bronnen wordt de gemeente al vermeld in de 1^e helft van de 12^e eeuw. Bij eerdere onderzoeken werden vondsten ontdekt uit de prehistorie, de Romeinse periode, metaaltijden en de middeleeuwen. Uit de bodemkaart blijkt dat het plangebied zich in een droge, niet gleyinge leembodem met textuur B-horizont of met weinig duidelijke kleur B-horizont bevindt. Ook de ruimere omgeving wordt gekenmerkt matig droge en droge leembodems al dan niet met een textuur B-horizont aanwezig. De ligging in het landschap is gunstig voor eventuele archeologie, en dit vanaf de steentijd, gezien de ligging in het landschap en de nabijheid van water.

1.4.2 Archeologische verwachting

- In de buurt van het plangebied bevinden zich verschillende bodems met een B horizont. Mogelijk is dit ook het geval voor het plangebied. De bodemkaart geeft aan dat het plangebied in een droge, niet gleyige leembodem met textuur b horizont of met weinig duidelijke kleur B-horizont gesitueerd is. Uit luchtfoto's blijkt dat de recente bebouwing pas na 1971 gebeurd is. Dit heeft ongetwijfeld een verstoring van de ondergrond met zich meegebracht maar op dit moment kan er niet met zekerheid gezegd worden tot welke diepte deze verstoring gaat. Een kelder van ca. 380 m² zal het plangebied al voor een klein deel volledig verstoord hebben. Mogelijk zijn de archeologische lagen nog steeds bewaard. Omwille van de ligging in het landschap is de kans op het aantreffen van steentijdsites of concentraties hoger. Tijdens de veldprospecties uitgevoerd door Joris Sergeant in de buurt van het plangebied, werden eveneens verschillende lithische voorwerpen aangetroffen.
- Sporen uit de metaaltijden zijn gevonden ten zuiden van het plangebied. Hierbij ging het om een vermoedelijke grafcirkel en kuilen. De kans dat er sporen uit de metaaltijden binnen het plangebied te vinden zijn is dan ook zeker mogelijk.
- Tijdens diezelfde veldprospecties werd Romeins aardewerk aangetroffen. De opgraving die door Solva werd uitgevoerd net ten zuiden van het plangebied toonde ook verschillende Romeinse sporen zoals een crematiegraf, weg en aardewerk. De kans dat er archeologie (bewoning en/of vondstmateriaal) uit deze periode wordt aangetroffen binnen het plangebied is dan ook mogelijk.
- Voor de periodes vanaf de middeleeuwen zijn er op de historische kaarten geen aanduiding dat er ooit bewoning geweest is binnen het plangebied. Dit sluit echter niet uit dat deze er niet geweest zijn. Uit de historische bronnen blijkt wel dat er reeds melding gemaakt wordt van Erembodegem vanaf ca. 1150. De gemeente kent dus al een vroege occupatie. Bovendien is het plangebied net ten noordoosten gelegen van de dorpskern van Erembodegem en ten noorden van de stadskern van Aalst. Op de historische kaarten zoals de Atlas der Buurtwegen, Poppkaart en de topografische kaart Vandermaelen is er ook een wegtracé te zien binnen het plangebied. Bovendien wijst het archeologisch onderzoek ten zuiden van het plangebied op een volmiddeleeuwse occupatie. Het middeleeuws aardewerk dat aangetroffen werd was handgevormd en kan wijzen op een artisanale productie die plaatsvond.

Op basis van deze gegevens kan besloten worden dat er voor de periodes vroeger en later dan ca. 1770 geen gegevens beschikbaar zijn om de aan- of afwezigheid van een archeologische site te bevestigen of te ontkrachten. De geografische ligging van het plangebied in de buurt van een beek, de aanwezigheid van een humus B-horizont in de omgeving van het plangebied en de indeling van het plangebied als akker op de historische kaarten maken echter dat de aanwezigheid van een

archeologische site niet onwaarschijnlijk is. De enige manier om informatie te verzamelen over het al dan niet aanwezig zijn van een archeologische site uit de steentijd, metaaltijden, Romeinse tijd, de middeleeuwen en post middeleeuwen is via verder vooronderzoek.

1.4.3 Potentieel op kennisvermeerdering

Het potentieel op kennisvermeerdering voor het plangebied is hoog. Er zijn geen directe aanwijzingen dat het plangebied grote verstoringen gekend heeft voor 1971, de archeologische lagen kunnen dus nog intact zijn. Ter hoogte van de bestaande kelder is de ondergrond verstoord tot een zekere diepte. In het plangebied plant de initiatiefnemer een nieuwbouw waarbij de bouw van een magazijn zal gebeuren waarbij er ook bijhorende parking zal voorzien worden. De riolering zal eveneens vernieuwd worden.

1.4.4 Afweging noodzaak verder vooronderzoek

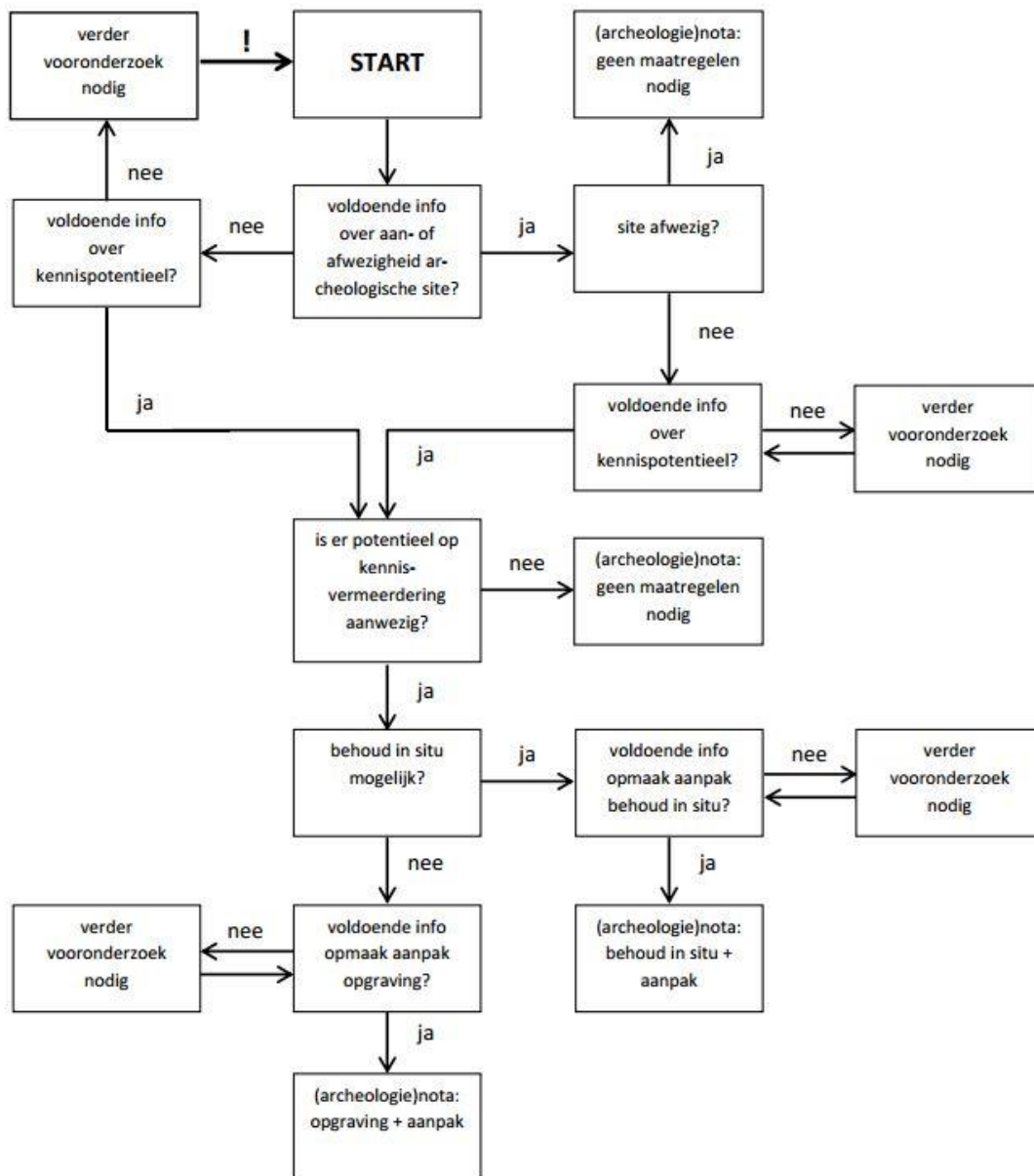
Aangezien het archeologisch potentieel voor het plangebied hoog is dient verder vooronderzoek uitgevoerd te worden. In eerste instantie wordt een landschappelijk bodemonderzoek geadviseerd, vermoedelijk gevolgd door nog een aantal vervolgonderzoeken. De landschappelijke boringen zijn nodig om de toestand van de bodem na te gaan en in welke mate het bestaande gebouw het plangebied reeds verstoord heeft.

De vervolgonderzoeken kunnen echter pas uitgevoerd worden na de sloop van de huidige bebouwing. In het bijhorende Programma van Maatregelen zal het advies verder uitgeschreven worden.

Volgens de Code van Goede Praktijk paragraaf 5.2 dient na elke fase van het vooronderzoek (in deze het bureauonderzoek) te worden afgewogen of verder archeologisch vooronderzoek noodzakelijk is. Bij deze afweging kan men beroep doen op een beslissingsboom (Figuur 5). Voor de voorliggende archeologienota komt men tot de volgende conclusie:

- Is er voldoende informatie over de aan- of afwezigheid van een archeologische site? **NEE**
- Is er voldoende info over het kennispotentieel? **NEE**
- Is er potentieel op kennisvermeerdering aanwezig? **NEE**

Verder vooronderzoek is nodig.

Figuur 5: Beslissingsboom voor verder archeologisch vooronderzoek⁴⁶

⁴⁶ AGENTSCHAP ONROEREND ERFGOED 2017, fig.3.

2 Landschappelijk bodemonderzoek

2.1 Beschrijvend gedeelte

2.1.1 Administratieve gegevens

Naam site	Aalst, Erembodegem: industriezone		
Ligging	Industrielaan 29, 9320 Aalst , Oost-Vlaanderen		
Kadaster	Aalst, Afdeling 12, Sectie B, Percelen B1004M/1004H		
Coördinaten	Noordwest:	x: 127154.6	y: 178036.8
	Noordoost:	x: 127219.4	y: 177987.4
	Zuidwest:	x: 127103.1	y: 177945.2
	Zuidoost:	x: 127184.6	y: 177899.1
Projectcode BAAC Vlaanderen	2019-0527		
Landschappelijk bodemonderzoek	Projectcode	2019E152	
	Erkende archeoloog	David Demoen (OE/ERK/Archeoloog/2015/00062)	
	Betrokken actoren	Mike Creutz (aardkundige) Alexander Comeyne (aardkundige)	
	Betrokken derden	/	

2.1 Werkwijze en strategie van het bodemonderzoek

2.1.1 Methode en technieken

Om een beeld te bekomen van de bodemopbouw in het plangebied en de gaafheid van het bodemprofiel te controleren werd een landschappelijk bodemonderzoek uitgevoerd in de vorm van landschappelijke boringen.

In de regel worden de boringen gezet volgens een raster waarbij de boorpuntsafstand 50 m bedraagt en de raai afstand 40 m. Dit komt neer op 6 boringen/ha. Rekening houdende met de natuurlijke, archeologische en technische omstandigheden werden de boringen zo gelijkmatig mogelijk over het areaal van de geplande versterking verspreid.

De boringen werden per laag of horizont lithologisch en bodemkundig beschreven. Belangrijke bodemeigenschappen, zoals textuur, bodemstructuur, oxidoreductie, kalkgehalte, biologische processen, chemische processen, mineralogische processen en bodemhorizonten werden gedetermineerd en beschreven. De beschrijving van de boringen gebeurde conform de FAO guidelines for soil description en de Code van Goede Praktijk. De bedoeling van de boringen bestond in het controleren van de intactheid van het bodemprofiel, de diepte van het archeologisch vlak en het reconstrueren van de bodem- en landschapsgenese binnen het plangebied.

2.1.2 Organisatie van het bodemonderzoek in het plangebied

Op 17/05/2019 werden door aardkundige Mike Creutz 7 boringen geplaatst binnen het plangebied (Plan 21). De boringen zijn handmatig uitgevoerd met een combiboor van 7 cm diameter en hadden een einddoel tot minstens 30 cm onder de moederbodem. Bij vijf van de zeven boringen werd de top van de verharde oppervlakte eerst machinaal verwijderd door een betonboor.

Op het moment van het onderzoek was het plangebied in gebruik als industriegebied (Figuur 6, Figuur 7, Figuur 8, Figuur 9, Figuur 10). Het maaiveld ter hoogte van het plangebied varieerde volgens het DHM rond de 20 m TAW.

2.1.3 Afwijkingen uitvoer onderzoek

Het onderzoek werd volledig uitgevoerd conform de opgestelde methode en strategie en conform de Code van Goede Praktijk.

2.1.4 Inbreng specialisten en externe wetenschappelijke begeleiding

Er werd geen beroep gedaan op externe specialisten.

Figuur 6: Zuidwestelijk zicht op het plangebied, genomen vanaf de noordwestelijke hoek.

Figuur 7: Noordwestelijk zicht op het plangebied, genomen vanaf de noordoostelijke hoek.

Figuur 8: Zuidelijk zicht op het plangebied, genomen vanaf de noordoostelijke hoek.

Figuur 9: Noordelijk zicht op het plangebied, genomen vanaf de zuidoostelijke hoek.

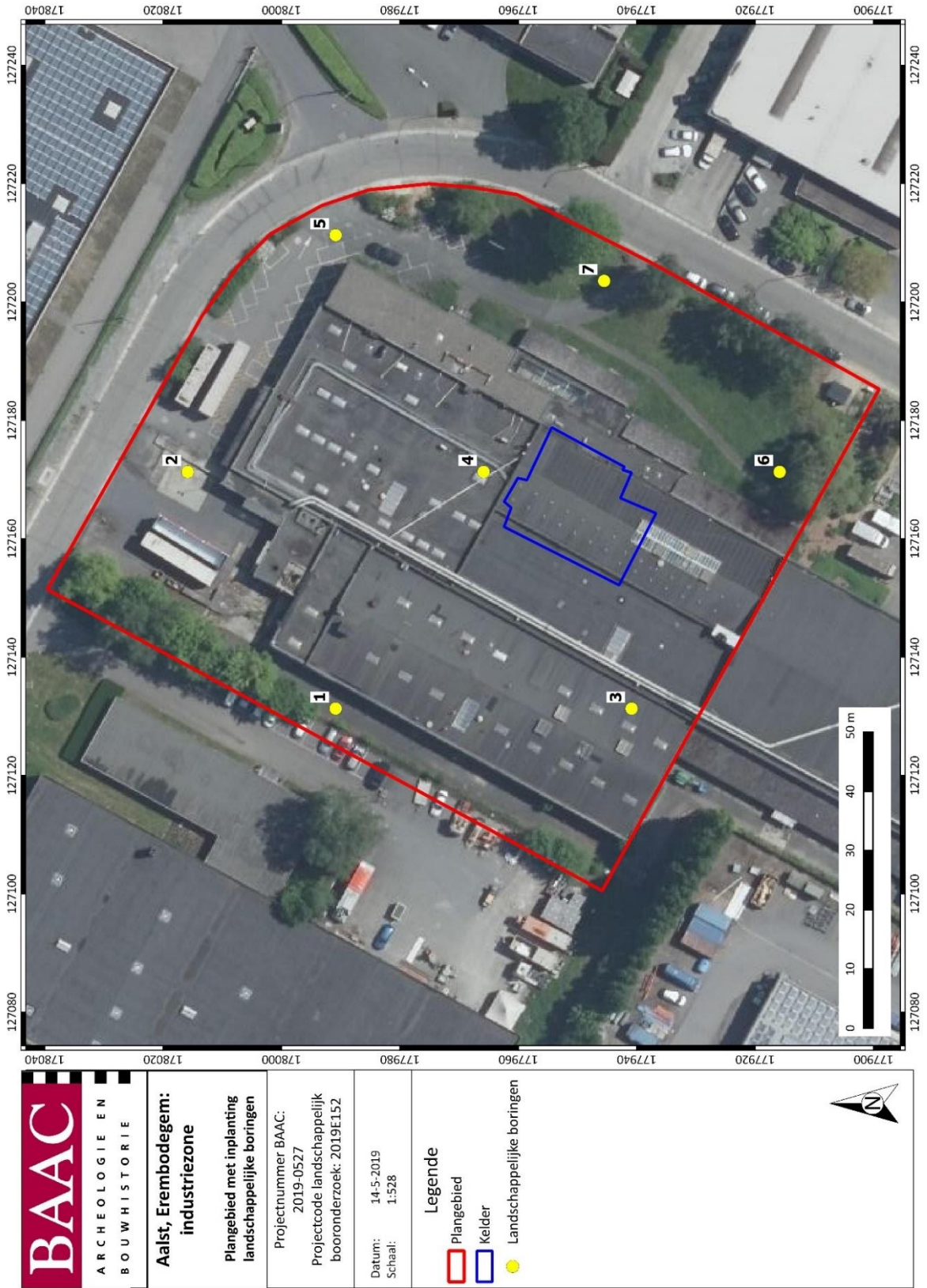

Figuur 10: Noordelijk zicht op het magazijn, genomen vanaf boring 3.

Figuur 11: Lager gelegen deel van het terrein ter hoogte van boring 2.

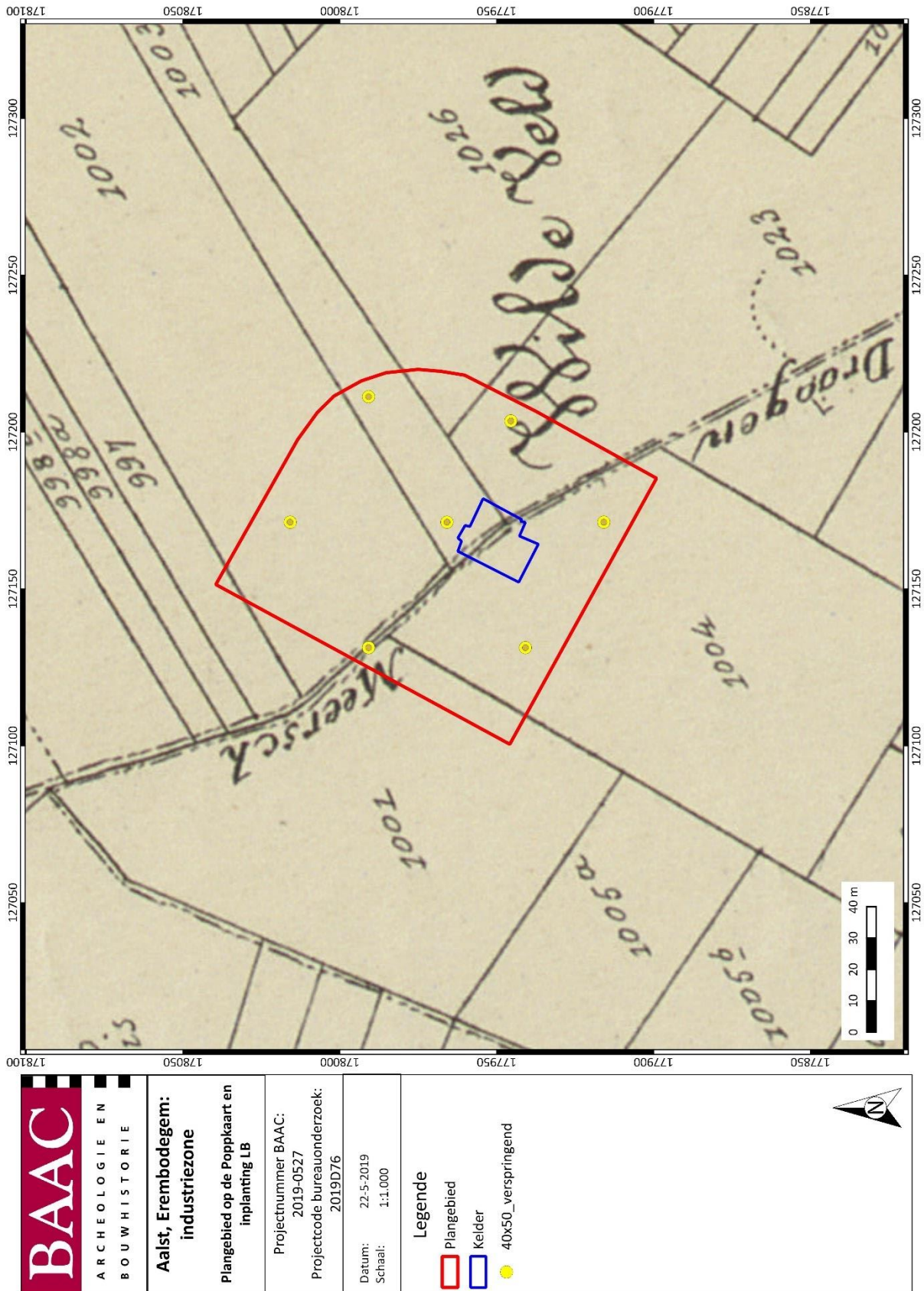

Plan 21: Situering van de landschappelijke boringen op de orthofoto⁴⁷(1:1; digitaal; 14-05-2019)

⁴⁷ AGIV 2019c

Plan 22: Inplanting landschappelijke boringen op de Poppkaart⁴⁸ (1:1; digitaal; 24-05-2019)

⁴⁸ GEOPUNT 2019b

2.2 Assessmentrapport landschappelijk bodemonderzoek

2.2.1 Analyse van het landschappelijk bodemonderzoek

2.2.1.1 Resultaten landschappelijk bodemonderzoek

Boringen 1 en 4 konden slechts tot 60, respectievelijk 70 cm diepte uitgevoerd worden wegens ondoordringbaar puin enerzijds, en een ondoordringbare plaat anderzijds (Figuur 12).

Figuur 12: Boring 4, van 0 cm (links) tot 70 cm (rechts).

Bij boring 2 bestond de ondergrond tot minstens 2 meter diepte volledig uit opgehoogd grijs zand (Figuur 13; Ap- horizont).

Figuur 13: Boring 2, van 0 cm (linksboven) tot 200 cm (rechtsonder).

Bij boring 3 lag er onder de betonlaag en onder het onderliggend 5 cm dik pakket opgebracht zand een goed bewaarde bodem (Figuur 14). Vanaf 20 cm -mv werd een EC-horizont waargenomen in de vorm van bruin leem waarin lichter gekleurde uitlogingsvlekjes waarneembaar waren. Hieronder, op 80 cm diepte, werd de bodem zwaarder van textuur (zwarte leem). Vermoedelijk bedraagt deze horizont een Bt- of textuur B-horizont waarin de klei van bovenaf is ingespoeld. Vanaf 120 cm werd er bruin leem aangetroffen waarin geen bodemvorming meer aanwezig was (C-horizont). De bodem was volledig ontkalkt en de grondwatertafel werd niet bereikt.

Figuur 14: Boring 3, van 0 cm (linksboven) tot 200 cm (onder).

Boringen 5, 6, en 7 zijn gelijkaardig aan elkaar en worden tezamen besproken (Figuur 15, Figuur 16, Figuur 17). De top werd gekenmerkt ofwel door een laag asfalt met onderliggend puin (boring 5), ofwel door een bouwvoor waarin enkele puinfragmenten zichtbaar zijn (boringen 6 en 7). De antropogeen verstoorde top bij deze boringen bedroeg 50 cm bij boring 5, 90 cm bij boring 6 en 35 cm bij boring 7. Hieronder werd steeds een dik homogeen pakket bruin leem tot het einde van de boring waargenomen waarin geen bodemvorming (meer) aanwezig was (C-horizont). De natuurlijke bodem was volledig ontkalkt en de grondwatertafel werd nergens bereikt.

Figuur 15: Boring 5, van 0 cm (linksboven) tot 200 cm (rechtsonder).

BAAC Vlaanderen Rapport 1137

2.3 Synthese resultaten landschappelijk bodemonderzoek

2.3.1 Interpretatie onderzochte gebied

De top van de bodem in het plangebied is onderhevig geweest aan antropogene invloed; de dikte van de antropogene verstoring bedraagt 20 tot meer dan 200 cm (Plan 24). Er kan gesteld worden dat de verstoring rondom het magazijn schommelt rond een gemiddelde van 50 cm dikte, met lokaal een verstoring tot meer dan 200 cm.

Boring 1 werd gestaakt op 60 cm diepte vanwege een ondoordringbare puinlaag. Dit kan gezien worden als een lokale verstoring. Wanneer we de boring inplanten op de historische kaarten zien we dat deze inplanting overeenkomt met de ligging van een oude weg. Dit verklaart dan ook de puinlaag die aangeboord werd. Bijgevolg kan deze boring niet gebruikt worden voor een representatief beeld van het gehele terrein.

Boring 2, welke een verstoringsdiepte van 200 cm heeft, werd ingepland op een lokaal deel van het terrein. In dit deel ligt het huidig maaiveld ook ongeveer 70 cm lager (zichtbaar op het DHM en Figuur 11). Aan de hand van deze boring kunnen we er vanuit gaan dat dit deel van het terrein niet meer in aanmerking komt voor eventuele steentijdarcheologie. Aangezien de boring ingepland werd op een zeer lokaal deel van het terrein is het zeker mogelijk dat de bodem errond geen 2 m verstoord is maar eerder dezelfde verstoring kent als boring 5, welke slechts een verstoringsdiepte heeft van 50 cm. Op de luchtfoto van 1971 zien we dat beide boringen zich in hetzelfde perceel bevinden, wat dus op eenzelfde voorgeschiedenis wijst.

Boring 3 kende slechts een verstoring van 20 cm. In deze boring werd een textuur B-horizont waargenomen. Op de luchtfoto van 1971 is te zien dat deze boring ingepland is op een ander perceel dan alle andere boringen. De voorgeschiedenis van dit perceel is dus anders en beter bewaard dan de omliggende. Voor boring 3 mogen we aannemen dat de bodem dan ook gelijkaardig is voor de gehele oppervlakte van het oude perceel, wat ongeveer 2000 m² bedraagt.

Boring 4 is vrij gelijkaardig aan boring 1 en kent eveneens een lokale verstoring tot 70 cm diep. Hoogstwaarschijnlijk is de boring gestaakt moeten worden door een aanwezige structuur die verband houdt met de bestaande kelder of de oude weg die door het plangebied liep. De resultaten voor deze boring zijn dan ook niet geldig voor het gehele terrein.

Boringen 5, 6 en 7 zijn vrij gelijkaardig en kennen elk een andere voorgeschiedenis. De zijn respectievelijk verstoord tot een diepte van 50, 35 en 90 cm -mv. Dit is opnieuw zichtbaar op de luchtfoto van 1971. In geen enkele van de boringen is er een B-horizont aanwezig waardoor de kans op steentijdarcheologie hier klein is. Grondsporen zijn mogelijk wel nog aanwezig.

Onder de antropogeen verstoorde pakketten in het plangebied liggen onverstoorde homogene leemafzettingen, in het algemeen zonder profielontwikkeling, maar in boring 3 toch met voorkomen van een textuur B-horizont. Het leem heeft een eolische afkomst en een ouderdom van het laat-weichseliaan (Lid van Brabant). De grondwatertafel werd nergens bereikt.

2.3.2 Verklaring ontbreken archeologische vondsten, sporen of sites

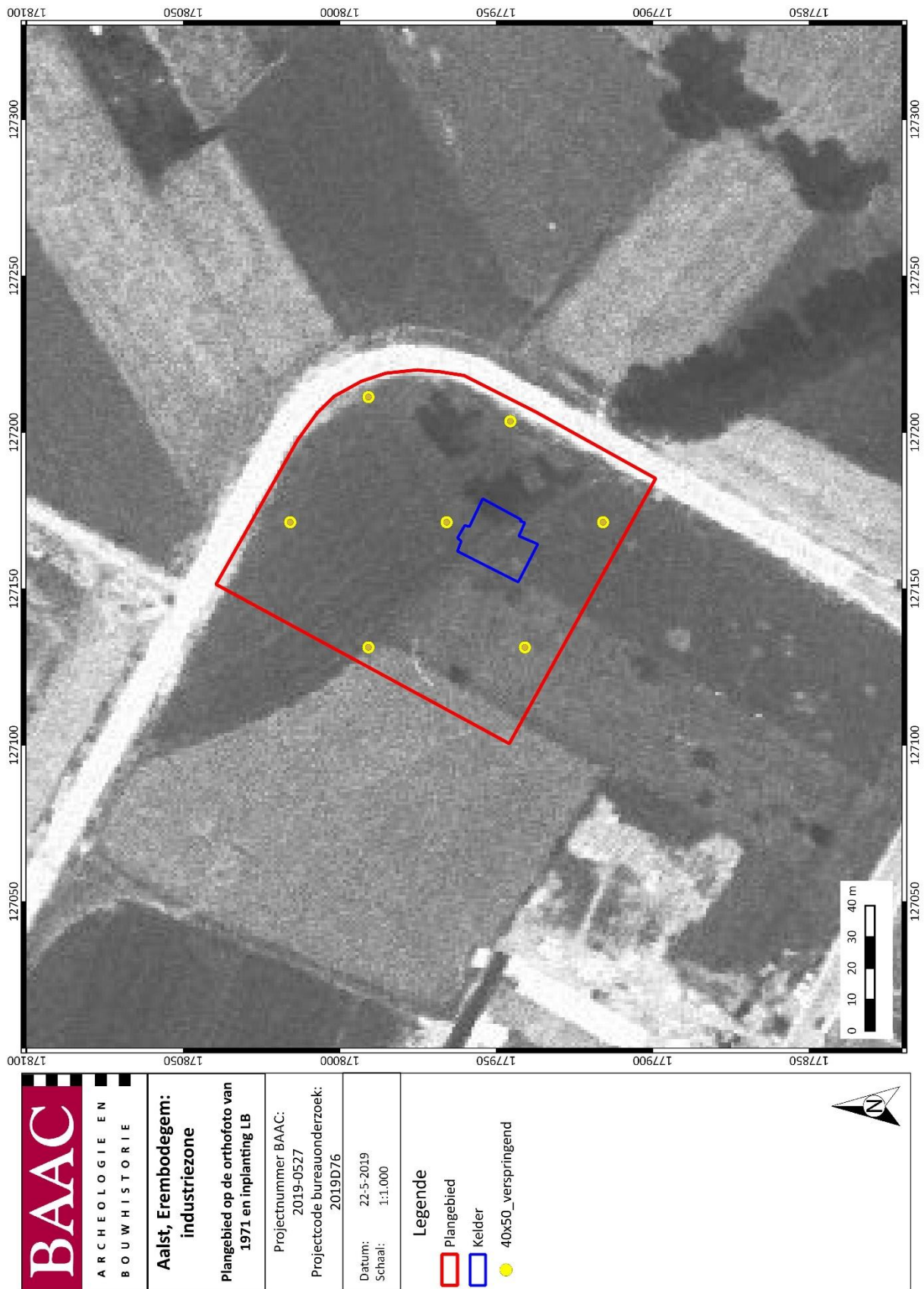
Er werden geen archeologische vondsten, sporen of sites aangetroffen bij het boren. Dit is echter niet verwonderlijk gezien landschappelijke boringen niet geschikt zijn voor het opzoeken van archeologische resten. Daarvoor is de boorpunt- en raaiafstand te groot en de diameter van de boorkop te klein.

2.3.3 Confrontatie resultaten bodemonderzoek met eerder vooronderzoek

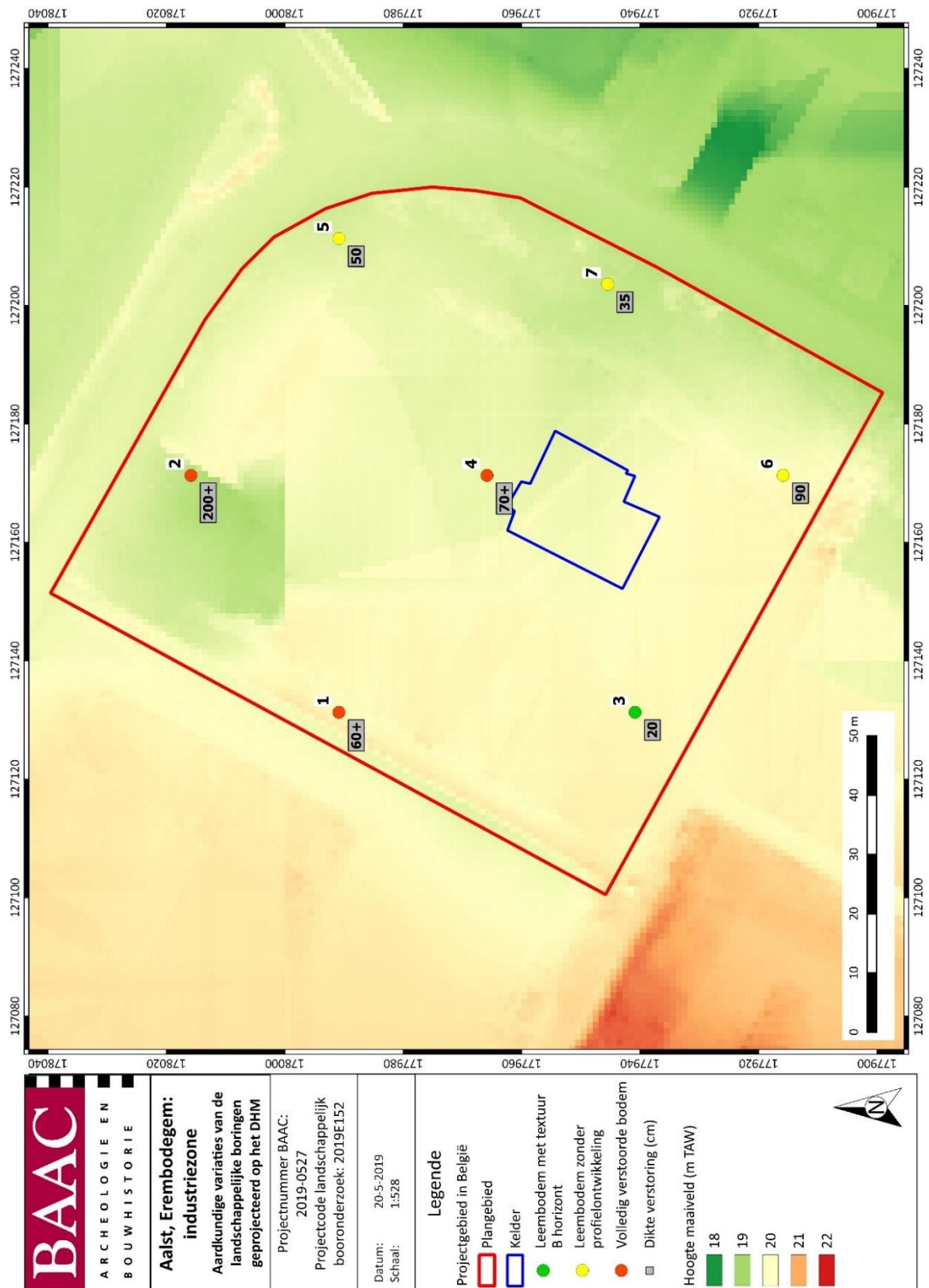
Tertiaire afzettingen werden niet aangeboord; de top van het tertiair bevindt zich in het plangebied tussen de 0 en 5 meter TAW en de top van het maaiveld lag rond de 20 meter TAW. Volgens de bureaustudie is het plangebied op de quartairgeologische kaart (schaal 1:50.000) gekarteerd als type 16 (homogene eolische leemafzettingen bovenop lemig materiaal, homogeen gelaagd of alternerend met zandige en/of venige laagjes die ontstaan zijn door hellingsprocessen). Quartaire afzettingen werden enkel in de vorm van homogene eolische leempakketten teruggevonden in de boringen.

Op de bodemkaart van Vlaanderen is de bodem in het plangebied gekarteerd als type Aba (droge leembodem met textuur B horizont). De bodem in het plangebied komt in het algemeen eerder overeen met een bodemtype OB (bebouwde zones), hoewel op een enkele locatie toch een Aba bodem voorkwam net onder de betonplaat (boring 3). Op alle andere boorlocaties werd enkel een droge leembodem zonder profielontwikkeling aangetroffen.

Plan 23: Inplanting landschappelijke boringen op de orthofoto van 1971 (1:1; digitaal; 22-05-2019).

Plan 24: Synthesepan: Aardkundige variaties van de landschappelijke boringen geprojecteerd op het DHM⁴⁹ (1:1; digitaal; 20-05-2019).

⁴⁹ AGIV 2019a

2.3.4 Beantwoording Onderzoeksvragen

-Wat is de huidige bodemopbouw?

De bodem vertoont antropogene invloed aan de top, met een verstoringdikte gaande van 20 tot meer dan 200 cm. Hieronder werden echter onverstoorte leempakketten aangetroffen, in het algemeen zonder profielontwikkeling, maar in een enkele boring toch met een textuur B horizont (boring 3). Het was onmogelijk te achterhalen aan de hand van de boringen in welke mate de oorspronkelijke top van de bodem afgegraven was.

-Welke bodemhorizonten worden in de boringen aangetroffen en wat is de genese ervan?

Au-horizont: Antropogeen verstoorte horizont met meer dan 50% puin. Bestaande uit puur beton of asfalt, of uit steenpuin.

Ap-horizont: Bouwvoor of opgehoogd pakket. Bestaande uit bruingrijs zand in het geval van een ophogingspakket, of uit donkerbruin-donkergrijs zwak humeus leem met enkele puinfragmenten in het geval van een bouwvoor.

EC-horizont: Moederbodem met sporen van lichte uitloging, gekenmerkt door licht gekleurde vlekjes. Bestaande uit bruin leem.

Bt-horizont: Klei aanrijkingshorizont. Bestaande uit homogeen bruin zwaar leem.

C-horizont: de moederbodem. Bestaande uit homogeen bruin leem.

-Zijn deze bodemhorizonten antropogeen of natuurlijk van aard?

De Au- en Ap-horizonten zijn antropogeen, alle andere horizonten zijn natuurlijk.

-Wat is de relatie tussen deze bodemhorizonten en het omliggende landschap?

Het plangebied is gelegen in een industriezone, het is aldus niet verwonderlijk dat de top van de bodem sterk verstoord is, en dat de graad van verstoring sterk verschilt tussen de boringen onderling.

-Vertegenwoordigen deze horizonten relevante archeologische niveaus?

Ja, hoewel de top uit verharding of ophoging van variabele dikte bestaat, bevat het vlak onder de verstoring potentieel archeologie in de vorm van grondsporen. Het is namelijk onmogelijk vast te stellen hoeveel cm van de oorspronkelijke bodem is afgegraven. Het potentieel archeologisch vlak bevindt zich aldus op een diepte vanaf 20 cm onder maaiveld.

-Indien deze horizonten relevante archeologische niveaus omvatten:

-Wat is de aard van dit niveau?

Een onverstoord niveau onder de verstoring, bestaande uit homogene leempakketten (C-horizont, moederbodem; in boring 3 EC-horizont, licht uitlogingspakket).

-Heeft dit niveau een duidelijke begrenzing?

Ja, het niveau bevindt zich onmiddellijk onder de verstoring, en kan op vlak van kleur en textuur duidelijk onderscheiden worden.

-Kan dit niveau gedateerd worden?

Nee.

-Zijn er aanwijzingen dat dit niveau geassocieerd kan worden met een archeologische site?

Het voorkomen van een onverstoorde bodem onder de ploeglaag kan wijzen op een potentieel in situ bewaarde archeologische site.

-Wat is de bewaringstoestand van dit niveau?

Goed bewaard.

-Wat is de impact van de geplande graafwerken op dit niveau?

Graafwerken zouden de archeologische waarden onherroepelijk vernielen.

2.4 Besluit

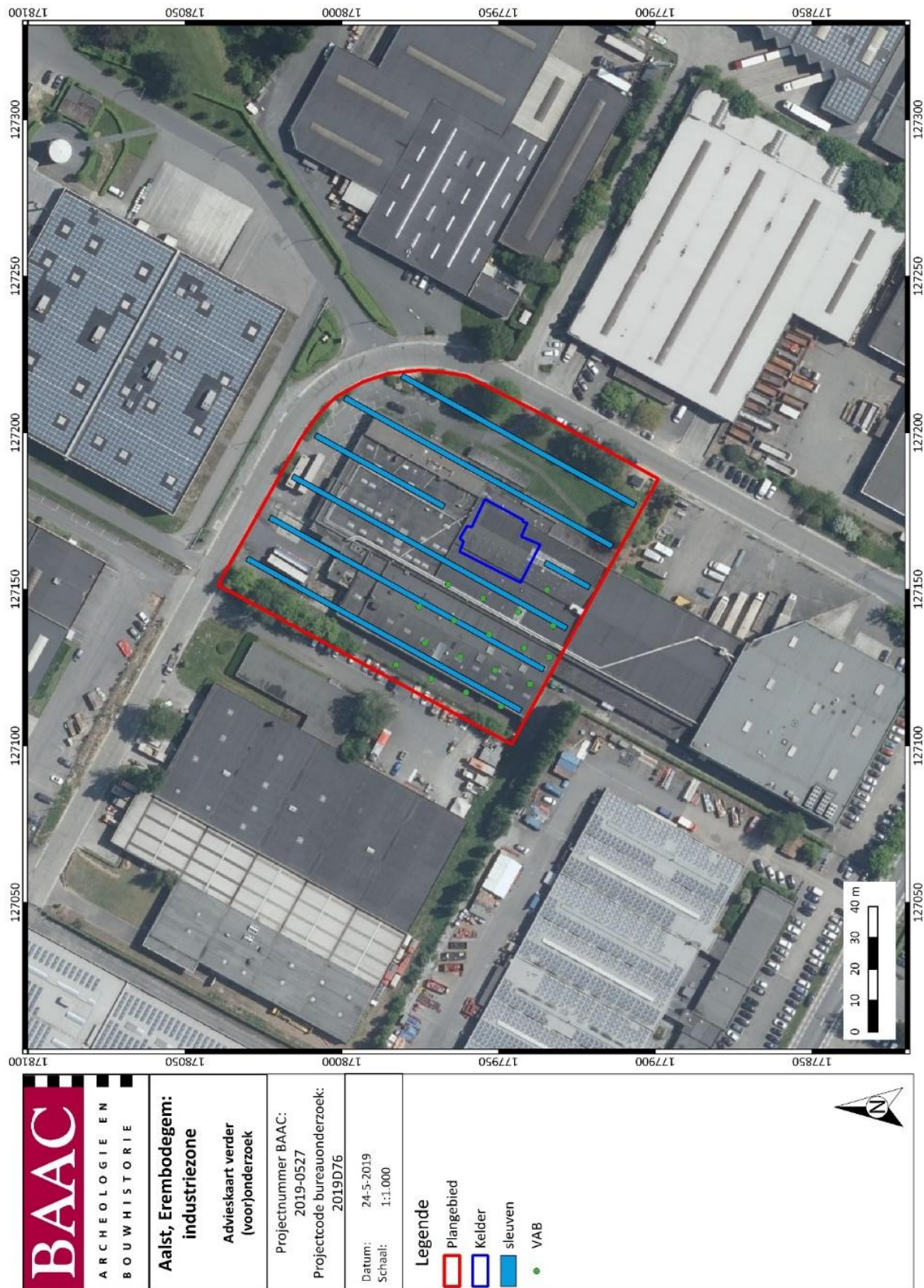
2.4.1 Potentieel op kenniswinst

De resultaten van het landschappelijk booronderzoek hebben aangetoond dat de top van de bodem van het plangebied antropogeen verstoord is, met een verstoringsdikte gaande van 20 tot meer dan 200 cm. Hieronder werden echter wel goed bewaarde eolische leempakketten van het Lid van Brabant aangetroffen, in het algemeen zonder profielontwikkeling, maar in een enkele boring toch met de aanwezigheid van een textuur B-horizont. Het was onmogelijk te achterhalen in welke mate de top van de oorspronkelijke bodem afgegraven is. De kans op het aantreffen van archeologie in de vorm van grondsporen in het plangebied blijft aldus nog steeds reëel.

2.4.2 Noodzaak verder vooronderzoek

Het archeologisch potentieel voor het plangebied blijft ook na de landschappelijke boringen hoog. Uit boring 3 is gebleken dat er zich vrijwel een intacte bodem net onder de vloer van het bestaande gebouw bevindt. In deze zone is het dan ook noodzakelijk om verdere archeologische boringen te plaatsen om het steentijdpotentieel van dit deel van het terrein na te gaan.

Wanneer de resultaten van het landschappelijke bodemonderzoek gekoppeld werden aan de historische kaarten kunnen we vaststellen dat er verschillende percelen aanwezig waren voor de bouw van het terrein. Uit de boringen bleek dan ook dat de percelen elk een andere voorgeschiedenis hadden waardoor de opbouw van de terreinen verschilden. Het archeologisch vlak manifesteerde zich tussen de 35 en 90 cm. Hierdoor wordt bij de toekomstige werken het archeologische vlak geraakt. Proefsleuven voor het gehele terrein lijken dus noodzakelijk. Deze verdere vooronderzoeken zullen uitgeschreven worden in het bijhorende Programma van Maatregelen.

Plan 25: Synthesekaart voor verder onderzoek (1:1; digitaal; 24-05-2019)

3 Samenvatting

Naar aanleiding van een omgevingsvergunningsaanvraag voor stedenbouwkundige ingrepen voor het project *Aalst, Erembodegem: Industriezone*, werd door BAAC Vlaanderen bvba een archeologienota met uitgesteld traject opgesteld. De initiatiefnemer plant binnen het plangebied de sloop en aanleg van een nieuw magazijn met bijhorende wegenis, parking en nieuwe riolering. Het doel van deze archeologienota was het inschatten van het archeologisch potentieel van het plangebied en de aan- of afwezigheid van een archeologische site. Het bureauonderzoek kon hierover geen uitsluitsel geven en een Programma van Maatregelen voor vervolgonderzoek werd opgesteld. Gezien de resultaten van het uitgevoerde bureauonderzoek is verder archeologisch onderzoek op het terrein aangewezen.

Voor het bureauonderzoek werd gebruik gemaakt van zo veel mogelijk beschikbare bodemkaarten, geologische kaarten, historische kaarten en archeologische gegevens. Op deze manier kon een inschatting worden gemaakt van het onderzoekspotentieel van het plangebied aan de hand van bodem- en aardkundige gegevens en kon een specifieke verwachting ten aangaan van de archeologische waarden op het terrein worden vastgesteld. Er kon worden ingeschat worden wat de impact van reeds bestaande verstoringen op het eventueel aanwezige erfgoed is geweest. Er kan met zekerheid gezegd worden dat de geplande werken een vernietiging betekenen voor het eventuele archeologische erfgoed. Het bureauonderzoek en de landschappelijke boringen toonden aan dat het plangebied waardevolle archeologische resten zou kunnen bevatten minstens vanaf de steentijd tot de middeleeuwen.

Uit de resultaten van het bureauonderzoek bleek dat de werken waarvoor een vergunning moet worden aangevraagd een impact zal hebben op het eventueel aanwezig archeologisch erfgoed. Hier is de kans dan ook reëel dat archeologische sporen bewaard zijn gebleven die bovendien potentieel erg waardevol kan zijn en nieuwe inzichten kunnen bieden in oudere bewoningsfasen van het plangebied en de omgeving van Aalst, Erembodegem. Er dienen bijgevolg maatregelen genomen te worden voor verder archeologisch onderzoek.

Bij deze archeologienota werd in eerste instantie het advies tot een landschappelijk bodemonderzoek van het terrein gegeven. Dit onderzoek werd vervolgens uitgevoerd om de impact van de eventuele bestaande verstoringen te kunnen inschatten. Uit de resultaten van dit onderzoek bleek dat de top van de bodem van het plangebied antropogeen verstoord is. Hierbij is de verstoring erg uiteenlopend: variërend tussen 20 en 200 cm. Onder de verstoring werden echter wel goed bewaarde eolische leempakketten aangetroffen. Eén boring bevatte een textuur B-horizont. Rondom deze boring is het mogelijk om nog steentijdarcheologie aan te treffen. Voor de rest van het terrein is dit niet het geval, maar is het wel nog mogelijk om grondsporen aan te treffen (behalve ter hoogte van de kelder). Verder onderzoek in de vorm van **verkennende archeologische boringen** voor een deel van het terrein (2000 m²) en **proefsleuven** voor het gehele terrein wordt dan ook geadviseerd. Deze onderzoeken dienen uitgevoerd te worden na de sloop van de bestaande bebouwing. Het advies zal verder uitgeschreven worden in het bijhorende Programma van Maatregelen.

4 Lijsten

4.1 Plannenlijst

Plan 1: Plangebied op topografische kaart (1:10.000; digitaal; 05-04-2019)	2
Plan 2: Plangebied op kadasterkaart (GRB) (1:1; digitaal; 05-04-2019)	3
Plan 3: Plangebied op de meest recente orthofoto (1:1; digitaal; 05-04-2019)	6
Plan 4: Plangebied op de orthofoto van 1971 (1:1, digitaal; 26-04-2019)	7
Plan 5: Plangebied op de orthofoto van 1979 -1990 (1:1, digitaal; 26-04-2019)	8
Plan 6: Plangebied op de orthofoto van 2000 - 2003 (1:1, digitaal; 26-04-2019)	9
Plan 7: Bestaande toestand van het plangebied met weergave van het te slopen gebouw op GRB (1:1; digitaal; 12-04-2019).	10
Plan 8: Plangebied met weergave van toekomstige inplanting op GRB (1:1; digitaal; 12-04-2019)	12
Plan 9: Plangebied op het Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen (DHM), met aanduiding van de waterwegen (1:1; digitaal; 05-04-2019)	18
Plan 10: Plangebied en hoogteprofielen op het DHM (1:1; digitaal; 05-04-2019)	19
Plan 11: Plangebied op de Tertiairgeologische kaart (1:50.000; digitaal; 05-04-2019)	22
Plan 12: Plangebied op de Quartairgeologische kaart (1:200.000; digitaal; 05-04-2019)	23
Plan 13: Plangebied op de Quartairgeologische kaart (1:50.000, digitaal; 05-04-2019)	24
Plan 14: Plangebied op de bodemkaart van Vlaanderen (1:1; digitaal; 05-04-2019)	27
Plan 15: Plangebied op de Ferrariskaart (1:11.520; digitaal; 05-04-2019)	31
Plan 16: Plangebied op de topografische kaart Vandermaelen (1:1; digitaal; 19-04-2019)	32
Plan 17: Plangebied op de Atlas der Buurtwegen (onbekend; digitaal; 05-04-2019)	33
Plan 18: Plangebied op de Poppkaart (onbekend; digitaal; 05-04-2019)	34
Plan 19: Plangebied en omgeving op de CAI-kaart(1:1; digitaal; 05-04-2019)	38
Plan 20: Reeds uitgevoerde bureauonderzoeken in de directe omgeving van het plangebied op de GRB (1:1; digitaal, 19-04-2019)	41
Plan 21: Situering van de landschappelijke boringen op de orthofoto(1:1; digitaal; 14-05-2019)	51
Plan 22: Inplanting landschappelijke boringen op de Poppkaart (1:1; digitaal; 24-05-2019)	52
Plan 23: Inplanting landschappelijke boringen op de orthofoto van 1971 (1:1; digitaal; 22-05-2019).	58
Plan 24: Synthesepan: Aardkundige variaties van de landschappelijke boringen geprojecteerd op het DHM (1:1; digitaal; 20-05-2019).	59
Plan 25: Synthesekaart voor verder onderzoek (1:1; digitaal; 24-05-2019)	63

4.2 Figurenlijst

Figuur 1: Doorsnede van de toekomstige inplanting	13
Figuur 2: Weergave van de fundering van het geplande gebouw	14
Figuur 3: Hoogteverloop terrein	20
Figuur 4: Kenmerken van de Quartairgeologische kaart betreffende het plangebied	25
Figuur 5: Beslissingsboom voor verder archeologisch vooronderzoek	45
Figuur 6: Zuidwestelijk zicht op het plangebied, genomen vanaf de noordwestelijke hoek.	47
Figuur 7: Noordwestelijk zicht op het plangebied, genomen vanaf de noordoostelijke hoek.	48
Figuur 8: Zuidelijk zicht op het plangebied, genomen vanaf de noordoostelijke hoek.	48
Figuur 9: Noordelijk zicht op het plangebied, genomen vanaf de zuidoostelijke hoek.	49
Figuur 10: Noordelijk zicht op het magazijn, genomen vanaf boring 3.	49
Figuur 11: Lager gelegen deel van het terrein ter hoogte van boring 2.	50
Figuur 12: Boring 4, van 0 cm (links) tot 70 cm (rechts).	53
Figuur 13: Boring 2, van 0 cm (linksboven) tot 200 cm (rechtsonder).	53
Figuur 14: Boring 3, van 0 cm (linksboven) tot 200 cm (onder).	54
Figuur 15: Boring 5, van 0 cm (linksboven) tot 200 cm (rechtsonder).	54
Figuur 16: Boring 6, van 0 cm (linksboven) tot 200 cm (rechtsonder).	55
Figuur 17: Boring 7, van 0 cm (linksboven) tot 200 cm (rechtsonder).	55

4.3 Tabellenlijst

Tabel 1: Archeologische waarden in de CAI in de onmiddellijke omgeving van het plangebied.	35

5 Bibliografie

- AGENTSCHAP ONROEREND ERFGOED, 2017. *Code van goede praktijk voor de uitvoering van en rapportering over archeologisch vooronderzoek en archeologische opgravingen en het gebruik van metaaldetectoren (versie 2.0)*, Brussel.
- AGENTSCHAP ONROEREND ERFGOED, 2019. Geoportaal. Available at: <https://geo.onroerenderfgoed.be>.
- AGIV, 2019a. Agentschap voor Geografische Informatie Vlaanderen: Digitaal Hoogte Model.
- AGIV, 2019b. Agentschap voor Geografische Informatie Vlaanderen: Grootschalig Referentiebestand (GRB).
- AGIV, 2019c. Agentschap voor Geografische Informatie Vlaanderen: Topografische Kaart NGI 1:10000 raster, klassieke reeks. Available at: <http://www.geopunt.be>.
- BEYAERT, M. et al., 2006. *België in kaart. De evolutie van het landschap in drie eeuwen cartografie*, Brussel: Uitgeverij Lannoo.
- BOGEMANS, F. & VAN MOLLE, M., 2005. *Toelichting bij de quartairgeologische kaart van België, Vlaams Gewest: kaartblad 30-38 Geraardsbergen en Ath (deel)*, Brussel.
- BOT, B. & EGGERMONT, S., 2018. *Nota: Vennestraat (Aalst, Oost-Vlaanderen)*, Brugge. Available at: <https://loket.onroerenderfgoed.be/archeologie/notas/notas/7558>.
- CAI, 2019. Centraal Archeologisch Inventaris. Available at: <http://cai.onroerenderfgoed.be/>.
- DOV VLAANDEREN, 2019a. Databank Ondergrond Vlaanderen, Neogeen/paleogeen (Tertiair). Available at: <https://www.dov.vlaanderen.be/portaal/?module=public-bodemverkenner#ModulePage>.
- DOV VLAANDEREN, 2019b. Databank Ondergrond Vlaanderen, Quartair. Available at: <https://www.dov.vlaanderen.be/portaal/?module=public-bodemverkenner#ModulePage>.
- GEOPUNT, 2019a. GEOPUNT VLAANDEREN: Ferrariskaart (1777). Available at: <http://www.geopunt.be>.
- GEOPUNT, 2019b. GEOPUNT VLAANDEREN: Popp-kaart Vlaanderen (1842-1879). Available at: <http://www.geopunt.be>.
- GEOPUNT, 2019c. Toelichting: Atlas Der Buurtwegen (1843-1845).
- GEOPUNT, 2019d. Toelichting: Vandermaelen (1846-1854).
- IOE, 2019. Inventaris Onroerend Erfgoed. Available at: <https://inventaris.onroerenderfgoed.be>.
- JANSSENS, D. & PIETERS, H., 2016. *Archeologienota: Industrielaan 3E te Erembodegem (Oost-Vlaanderen). Adede archeologisch rapport nr. 104*, Gent.
- KONINKLIJKE BIBLIOTHEEK VAN BELGIË, 2019. Toelichting: Ferraris (kabinetskaart van de Oostenrijkse Nederlanden). Available at: http://belgica.kbr.be/nl/coll/cp/cpFerraris_nl.html.

- DE MOOR, G., 2000. *Toelichting bij de quartairgeologische kaart van België, Vlaams Gewest: Kaartblad 22 Gent*, Gent: Vlaamse overheid, Dienst Natuurlijke Rijkdommen.
- DE MOOR, G. & MOSTAERT, F., 1993. *Geomorfologische kaart van België 1:50000. Kaartblad Oostende*, Leuven.
- RYCKEBUSCH, L., 2017. *Archeologienota: Hoogstapelmagazijn VPK Packaging Industrielaan, Aalst. RAAP België Rapport Nr. 084*, Available at: <https://loket.onroerenderfgoed.be/archeologie/notas/archeologienotas/3887>.
- THYS, C. et al., 2017. *Archeologienota: Vennestraat (Aalst, Oost-Vlaanderen).*, Brugge. Available at: <https://loket.onroerenderfgoed.be/archeologie/notas/archeologienotas/3444>.

6 Bijlagen

- 8.1 BA_PV18VUHE_G_N_01_Gevel 1.pdf
- 8.10 BA_PV18VUHE_P_N_04_2°Verdiep.pdf
- 8.11 BA_PV18VUHE_P_N_05_3°Verdiep.pdf
- 8.12 BA_PV18VUHE_S_N_01_Snede AA.pdf
- 8.13 BA_PV18VUHE_S_N_02_Snede BB.pdf
- 8.14 BA_PV18VUHE_S_N_03_Snede CC.pdf
- 8.15 BA_PV18VUHE_T_B_01_Terreinprofiel.pdf
- 8.16 BA_PV18VUHE_T_N_01_Terreinprofiel.pdf
- 8.2 BA_PV18VUHE_G_N_02_Gevel 2.pdf
- 8.3 BA_PV18VUHE_G_N_03_Gevel 3.pdf
- 8.4 BA_PV18VUHE_G_N_04_Gevel 4.pdf
- 8.5 BA_PV18VUHE_I_B_01_Inplanting.pdf
- 8.6 BA_PV18VUHE_I_N_01_Inplanting.pdf
- 8.7 BA_PV18VUHE_P_N_01_fundering & riolering.pdf
- 8.8 BA_PV18VUHE_P_N_02_Gelijkvloers.pdf
- 8.9 BA_PV18VUHE_P_N_03_1°Verdiep.pdf
- 8.10 BA_PV18VUHE_P_N_03_2°Verdiep.pdf
- 8.11 BA_PV18VUHE_P_N_03_3°Verdiep.pdf
- 8.12 BA_PV18VUHE_S_N_01_Snede AA.pdf
- 8.13 BA_PV18VUHE_S_N_02_Snede BB.pdf
- 8.14 BA_PV18VUHE_S_N_03_Snede CC.pdf
- 8.15 BA_PV18VUHE_T_B_01_Terreinprofiel.pdf

8.16 BA_PV18VUHE_T_N_01_Terreinprofiel.pdf